Turkish Studies *Educational Sciences*

Volume 14 Issue 6, 2019, p. 2951-2975

DOI: 10.29228/TurkishStudies.25887

ISSN: 2667-5609

Skopje/MACEDONIA-Ankara/TURKEY

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

EXCELLENCE FOR THE FUTURE
IBU.EDU.MK

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info / Makale Bilgisi

✍ *Received/Geliş:* 29.07.2019

✓ *Accepted/Kabul:* 20.12.2019

📅 *Report Dates/Rapor Tarihleri:* Referee 1 (31.08.2019)- Referee 2 (05.11.2019)

This article was checked by iThenticate.

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN YAŞADIĞI DUYGULARIN MESLEKLERİNE YANSIMASI*

*Sibel ÇEVİK** - Ahmet SABAN****

ÖZ

Duygular insanların hayatını hem olumlu hem de olumsuz olarak etkilemektedir. Duygusal zekâsı gelişmiş bireylerin sosyal ilişkilerinde daha başarılı oldukları ve hayatlarında etkin kararlar verdikleri bilinmektedir. Öğretmenlik mesleği, çeşitli duyguları içinde barındıran bir meslektir. Bu çalışmada, sınıf öğretmenlerinin mesleklerinin ilk yıllarında ve son zamanlarda yoğun olarak yaşadıkları duyguların neler olduğu, bu duyguları yaşatan olayların neler olduğu ve bu duygular ile olayların mesleklerine nasıl yansıdığı incelenmiştir.

Araştırmada, nitel araştırma desenlerinden biri olan durum çalışması deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2017-2018 öğretim yılında, İstanbul ili Gaziosmanpaşa ilçesinde görev yapan 240 gönüllü sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Araştırmanın verileri, üç açık-uçlu sorudan oluşan yapılandırılmış bir görüşme formu aracılığıyla elde edilmiş ve betimsel analiz tekniği kullanılarak analiz edilmiştir.

Bulgulara göre, sınıf öğretmenlerinin mesleklerinde hem olumlu duyguları (*mutluluk, sevgi, umut, gurur, heyecan, vb.*) hem de olumsuz duyguları (*hayal kırıklığı, pişmanlık, bıkkınlık, çaresizlik, kızgınlık, vb.*) yoğun olarak yaşadıkları, ancak ilk yıllara kıyasla son zamanlarda olumsuz duygulara daha fazla sahip oldukları görülmüştür. Öğretmenlerin yaşadıkları olumlu duyguların veya olayların mesleklerine olumlu olarak yansıdığı, olumsuz duyguların veya olayların da mesleklerine olumsuz olarak yansıdığı sonucuna ulaşılmıştır.

* Bu makale, ilk yazarın 2019 yılında tamamladığı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Sınıf Öğretmeni, Adnan Menderes İlkokulu, E-posta: sbl_cvk07@hotmail.com

*** Prof. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, A.K. Eğitim Fakültesi, E-posta: ahmet_saban@yahoo.com

Bu araştırma ile sınıf öğretmenliği mesleğinin daha yakından tanınmasına katkıda bulunulduğu düşünülmektedir. Bu tür araştırmaların hizmet-öncesi ve hizmet-içi öğretmen eğitimi açısından önemi/değeri yadsınamaz. Diğer taraftan, bu araştırmada yansıtılan duygu durumları sadece araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin deneyimleri ve görev yerleriyle sınırlıdır. Bu nedenle, ülkemizin farklı yerlerinde görev yapan sınıf öğretmenleriyle gerçekleştirilecek başka araştırmaların “öğretmenlerin yaşadığı duyguların” bütüncül bir bakış açısıyla anlaşılmasına büyük katkısı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Duygu, sınıf öğretmeni, nitel araştırma

IMPACT OF CLASSROOM TEACHERS' EMOTIONS ON THEIR PROFESSIONS

ABSTRACT

Emotions affect people's lives both positively and negatively. It is well known that individuals who have developed their emotional intelligence are more successful in their social relationships and make effective decisions in their lives. Teaching is a profession in which teachers experience various emotions. The main purpose of this study was to examine classroom teachers' emotions related to both their first-year and recent teaching experiences and how these emotions affected their professions.

In this study, case study research, which is one of the qualitative research designs, was used. A total of 240 classroom teachers working in the Gaziosmanpaşa district of İstanbul province during the 2017-2018 academic year participated in the study. Data were collected through the structured interview technique consisting of three open-ended questions and analyzed by using the descriptive analysis technique.

According to the findings, classroom teachers experienced both positive emotions (*happiness, love, hope, pride, excitement, etc.*) and negative emotions (*frustration, regret, tiredness, helplessness, anger, etc.*). However, negative emotions appear to be more intense in recent teaching experiences compared to those that teachers experienced during their first years of teaching. It is also observed that positive emotions or events affect teachers' profession positively, while negative emotions or events have a negative impact on their teaching.

The results of this study are likely to contribute to a better understanding of the teaching profession. The importance/value of research studies such as the present one in terms of pre-service and in-service teacher education cannot be denied. On the other hand, the emotional states reflected in this study are limited to only the experiences of classroom teachers involved in the present study. For this reason, other studies with classroom teachers working in different parts of the country will contribute to a better understanding of “teacher emotions” from a holistic perspective.

STRUCTURED ABSTRACT**Purpose**

Emotions affect people's lives both positively and negatively. It is well known that individuals who have developed their emotional intelligence are more successful in their social relationships and make effective decisions in their lives. Teaching is a profession in which teachers experience various emotions.

The main purpose of this study was to examine classroom teachers' experienced emotions. With this aim in mind, the following three questions were sought:

1. What are the emotions experienced by classroom teachers in their first years of teaching? What are the events that cause teachers to experience such emotions?
2. What are the emotions experienced by classroom teachers recently? What are the events that cause teachers to experience such emotions?
3. What impacts/effects do such emotions and events have on classroom teachers' profession?

Method

In this study, case study research, which is one of the qualitative research designs, was used. A total of 240 classroom teachers working in the Gaziosmanpaşa district of İstanbul province during the 2017-2018 academic year participated in the study. Data were collected through the structured interview technique consisting of three open-ended questions and analyzed by using the descriptive analysis technique.

Findings

Intense positive emotions experienced by classroom teachers in their first years of teaching include the following: "excitement", "happiness", "love", "compassion", "willingness", "being innovative", "idealism" and "hope". The major events/situations causing teachers to have such emotions are as follows: "Appointment to the teaching profession", "Achieving personal goals by succeeding a challenging nationwide teaching exam", "Starting to live in an environment other than the one lived in", "Facing the realities of life in terms of physical environment deficiencies", "Meeting with new people and first students", "Getting help from unfamiliar people in an unknown environment", "Students' pure love towards the teacher and seeing him/her as a role model", "Seeing students making progress despite all the impossibilities", "Students' enthusiasm and desire to learn" and "Positive changes in students' behavior."

Intense negative emotions experienced by classroom teachers in their first years of teaching include the following: "frustration", "sadness", "regret", "fear", "missing", "loneliness", "anxiety", "uneasiness" and "helplessness". The major events/situations causing teachers to have such emotions are as follows: "Inability to find what one dreamed of due to physical conditions of the school", "Low level of student readiness", "Students' unconsciousness about homework",

“Problems with parents”, “Unaware of sociocultural habits”, “Separation from family and other loved ones”, “Problems arising from language differences”, “Feeling inadequate about transferring information to students”, “General security problems in the southeastern regions of the country”, “Heating, water, electricity, etc. problems because of physical conditions” and “Technological deficiencies.”

Intense positive emotions experienced by classroom teachers recently include the following: “happiness”, “love”, “hope” and “pride”. The major events/situations causing teachers to have such emotions are as follows: “Pure love and excitement of students”, “Achievement as a result of the given labor”, “Witnessing the development of students”, “Positive attitudes of parents and students”, “Having good communication with parents”, “Achieving objectives of the curriculum” and “Appreciation of efforts by administrators and/or parents.”

Intense negative emotions experienced by classroom teachers recently include the following: “frustration”, “regret”, “tedium”, “tiredness”, “despair”, “anger” and “sadness”. The major events/situations causing teachers to have such emotions are as follows: “The sociocultural environment of the school”, “Low student profile”, “Physical conditions of the school and crowded classes”, “Parent indifference”, “Problems with the administration”, “Problems stemming from the way of upbringing children”, “Parents’ unfair, unpleasant and negative talks about teachers”, “The reputation of teachers in the eyes of parents, students and the society”, “Not appreciating the efforts of teachers”, “Inability of students to pay for the teacher labor”, “Parents’ complains about and threatening of teachers”, “Problems among colleagues”, “Negative discourses about and attitudes against teachers in the social media” and “Deprivation of the teaching profession in the society.”

Some characteristics of teachers who experience intense positive emotions in their profession are as follows: “More willing to teach”, “Highly motivated”, “Enjoys teaching and/or giving lectures”, “Creative”, “Spends more effort to improve himself/herself”, “Solution oriented”, “Full of love”, “Feels happy, energetic and peaceful in the private life”, “Loves his/her job” and “Proud of his/her profession.”

Some characteristics of teachers who experience intense negative emotions in their profession are as follows: “Dislikes his/her job”, “Regrets for choosing teaching as a profession”, “Impatient”, “Unmotivated to teach”, “Feels under pressure”, “Perceives himself/herself as only a tutor”, “Feels worthless about himself/herself” and “Psychologically unhappy, tired, nervous and overwhelmed.”

Conclusion

The results of this study indicate that classroom teachers experience both positive and negative emotions in their teaching. However, negative emotions appear to be more intense in recent teaching experiences compared to those that teachers experienced during their first years of teaching. It is also observed that positive emotions or events affect teachers’ profession positively, while negative emotions or events have a negative impact on their teaching.

The results of this study are likely to contribute to a better understanding of the teaching profession. The importance/value of research studies such as the present one in terms of pre-service and in-service teacher education cannot be denied. On the other hand, the emotional states reflected in this study are limited to only the experiences of classroom teachers involved in the present study. For this reason, other studies with classroom teachers working in different parts of the country are needed for a better understanding of “teacher emotions” from a holistic perspective. In this regard, there is a need for in-depth studies with teachers working in different branches, teaching levels and/or institutions. For example:

- In-depth studies can be carried out on how long teachers’ positive/negative emotions continue and/or why they tend to decrease/increase over time.
- Research can be conducted about the ways that teachers cope with their negative emotions.
- Studies can be carried out to examine in depth the reasons why teachers’ positive emotions change to negative ones after their first year of teaching and vice versa.

Keywords: Emotion, classroom teacher, qualitative research

Giriş

Değişen dünya şartlarında zekânın yanı sıra duygunun da insan hayatındaki önemi artmaktadır. Çünkü duygular ve düşünceler birbirlerine sıkıca bağlı bir yapıdadır. Özellikle karar verme sürecinde duygu ve mantık ilişkisini sağlıklı bir biçimde işe koşan bireylerin etkin kararlar verdikleri bilinmektedir (Çeçen, 2002).

Alanyazında, duygu kavramını açıklamak amacıyla birçok tanım yapılmıştır. Örneğin, Kleinginna ve Kleinginna (1981; akt., Pınar ve Kubilay-Pınar, 2015) sadece İngilizce dilinde bile 92 farklı duygu tanımı olduğunu belirtmiştir. Türk Dil Kurumu (2011, s. 729) güncel Türkçe sözlüğünde ise duygu “Duyularla algılama, his; belirli nesne, olay veya bireylerin insanın iç dünyasında uyandırdığı izlenim; önsezi; nesneleri veya olayları ahlaki ve estetik yönden değerlendirme yeteneği; kendine özgü bir ruhsal hareket ve hareketlilik” anlamlarında kullanılmaktadır.

Her duygunun kendine özgü bir rolü vardır (Goleman, 2015). Örneğin, öfke duygusunda kalp hızlı bir şekilde atar, kan akışı ellere yönelmiş durumdadır. Korku duygusunda dikkat tehlikeye odaklıdır, kan akışı bacaklardan büyük iskelet kaslarına yönelmektedir. Mutluluk hissedildiğinde beyin merkezinde kaygıyı durduran bir enerji vardır ve bu durum bedende dinlenme sağlayarak kişinin hedefinde istekli olmasını sağlar. Sevgi duygusu, gevşeme tepkisi diye adlandırılan ve işbirliği yapılmasında yardımcı olan parasempatik uyarılmayı sağlamaktadır. Şaşkınlık duygusunda kasların kalkması sonucu görüş alanı genişler, retinaya fazla ışık girer ve çevreden daha fazla bilgi edinilir. Tiksiniye duygusunda bir varlığın kendisi veya o varlığın düşüncede oluşması tat ya da koku olarak iğrenç şeklinde ifade edilmektedir. Üzüntü, hayattan zevk almayı zorlaştıran, enerjiyi azaltan bir duygudur. Üzüntünün ölüm gibi büyük kayıplara uyum sağlamayı kolaylaştıran, insanlara yardımcı olan bir işlevi de vardır.

Duygular, temel duygular ve sosyal duygular olarak iki grupta ele alınmaktadır (Goleman, 2016). Temel duygular insanda doğuştan var olan veya doğduktan hemen sonra oluşan öfke, korku, sevinç gibi duygulardır. Utanma, güven gibi sosyal duygular ise yaklaşık olarak iki yaşından

itibaren çocuğun kendisinin ve çevresindekilerin farkında olması ile oluşmaya başlar. Bununla birlikte sosyal duygular, insanı ahlaki açıdan kontrol altında tutmaktadır. Örneğin, birine hak etmediği şekilde davranıldığında suçluluk duyulur. Bu duygu, yapılan yanlışla devam edilmemesi konusunda uyarıcı bir nitelik taşır.

Descartes'e (2017, ss. 78-97) göre altı temel duygu vardır. Diğer duygular ise bu altı duyguyu temel alarak gelişmiş duygulardır. Bu altı temel duygu ve her birinin kapsamı aşağıdaki şekildedir:

- *Hayret*: Ruhun çok sık karşılaşmadığı nesnelere dikkatini vermesini sağlayan ani şaşkınlıktır. Hayret duygusu kalpte ve kanda değişime neden olmamaktadır. Bu nedenle bu duygu kalple ve kanla ilgili olmak yerine beyinle ilgilidir. Hayret, önceden bilmediklerimizi hafızamızda tutmamızı ve öğrenmemizi sağlar.
- *Sevgi-Nefret*: Ruhun kendisi için olumlu gördüğü şeylere isteğiyle katılmasını sağlayan zerrelerin hareketinden sevgi, ruhun kendisine olumsuz gördüğü şeylerden kurtulmasını sağlayan zerrelerin hareketinden ise nefret doğar. İkisi de ruhsal bir heyecan sonucu oluşur. Sevgi türleri nefret türlerine göre daha fazladır.
- *Arzu*: Ruhun gelecekte kendisi için uygun gördüğü şeyleri istemesini sağlayan zerrelerin hareketidir. Arzu karşıtı olmayan bir duygudur. Sevgi ve nefret türünde ne kadar farklı tür varsa o kadar farklı arzu türü vardır. Beğeni ve irkilmeden doğanlar en güçlü arzulardır.
- *Sevinç*: Ruhun kendisininmiş gibi olan bir iyiliğe karşı heyecanıdır.
- *Keder*: Ruhun karşılaştığı olumsuz bir durumdan kaynaklanan rahatsızlıktır.

Duygular, aynı zamanda duygu kümeleri şeklinde de ele alınmaktadır. Örneğin, Goleman'a (2015, ss. 373-374) göre, başlıca duygu kümeleri ve bu duygu kümelerinin içerdiği duygu halleri aşağıdaki gibi tanımlanabilir:

- *Öfke*: Hiddet, hakaret, içerleme, gazap, tükenme, kızma, sinirlenme, hınç, kin, rahatsızlık, alınganlık, düşmanlık ve en uç noktada patolojik nefret ve şiddet.
- *Üzüntü*: Acı, keder, neşesizlik, kasvet, melankoli, kendine acıma, yalnızlık, can sıkıntısı, umutsuzluk ve patolojik olduğunda şiddetli depresyon.
- *Korku*: Kaygı, kuruntu, sinirlilik, tasa, hayret, şüphe, uyanıklık, vicdan azabı, huzursuzluk, çekinme, ürkme, dehşet; patolojik olduğunda ise fobi ve panik.
- *Zevk*: Mutluluk, coşku, rahatlama, tatmin, haz, sevinç, eğlenme, gurur, tensel zevk, heyecan, vecd hali, hoşnutluk, kendinden geçme, aşırı zindelik, kapris ve en uç noktada mani.
- *Sevgi*: Kabul görme, dostluk, güven, iyilik, yakın ilgi, sadakat, hayranlık, aşırı tutkunluk, muhabbet.
- *Şaşkınlık*: Şok, hayret, afallama, merak.
- *İğrenme*: Hor görme, aşağılama, küçümseme, tiksime, nefret etme, hoşlanmama, itici bulma.
- *Utanç*: Suçluluk, mahcubiyet, hayal kırıklığı, pişmanlık, küçük düşme, üzülme, çile ve nedamet.

Duygular konusunda önemli çalışmalar yapan Tarhan (2015) ise duyguları, olumlu duygular ve olumsuz duygular olmak üzere iki kategoride sınıflandırmıştır. Tablo 1, bu sınıflamada yer alan duyguları özetlemektedir.

Tablo 1: Olumlu ve Olumsuz Duygular

<i>Olumlu Duygular</i>	<i>Olumsuz Duygular</i>
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Sevgi</i>: İnsanların birbiriyle etkileşimde bulunup yakınlaşmasını sağlar. • <i>Güven</i>: Kişinin kuşku duymadan başkalarına bağlanmasını, itimat etmesini sağlar. • <i>Ümit</i>: İnsanın gelecekle ilgili güzel hayaller kurarak beklenti içerisinde girmesini sağlar. • <i>İyimserlik</i>: İnsanın geçmiş ve gelecekteki olayları kendisi için olumlu yorumlamasıdır. • <i>Merhamet</i>: İnsanları ayırmadan, herkese eşit gösterilen acıma duygusudur. • <i>Şefkat</i>: İnsanları tüm özellikleriyle kabul etmeyi sağlayan koşulsuz sevginin göstergesidir. • <i>Empati</i>: Bir insanın olaylara başkasının bakış açısıyla bakmasını sağlar. • <i>Mutluluk</i>: İnsanın huzurlu olmasını, hayattan zevk almasını sağlar. • <i>Vefa</i>: İnsanın kendisine yapılmış olan iyiliği ve yardımları unutmamasıdır. • <i>Adalet</i>: İyiliğe iyilikle karşılık vermek, kötülük yapana haksızlık yapmamaktır. • <i>Sabır</i>: İnsanın engeller karşısında beklemesi ve zorluklara toleransla yaklaşmasıdır. • <i>Estetik duygusu</i>: Güzel olana ilgi, hoş gözükmek, güzellik arama eğilimidir. 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Bencillik</i>: Kişinin her şeyin merkezine kendisini koymasındır. • <i>Gurur</i>: Kibre yakın böbürlenme, kasılma duygusudur. • <i>Kibir</i>: Haksız olarak yüksek seviyede böbürlenmedir. • <i>Üstünlük duygusu</i>: Gerçekte kendini değerli görmeyen insanların kendini olmak istediği şekilde görmesidir. • <i>Utanc</i>: İnsanların içinde rahat hissedememe, mahcup olma durumudur. • <i>Şüphe</i>: Olumsuz şekilde kaygı ve korkuyu artıran bir duygudur. • <i>Kıskançlık</i>: Kişinin bir başka kişiye haset ederek bakması, bunu içinde gizlemesidir. • <i>Öfke</i>: İnsanın belli durumlarda kısa bir süre boyunca aklını kontrol edememesidir. • <i>Kin</i>: Kişinin öfkesini uzun süre biriktirmesi sonucu karşıdaki kişiye düşmanlık beslemesidir. • <i>Üzüntü</i>: Kişinin olumsuz bir durumla karşılaştığında kendini kötü hissetmesidir. • <i>Nefret</i>: Kişinin karşıdakinin olumsuz özelliklerinden dolayı ona karşı beslediği iyi duygularının yok olmasıdır.

Kaynak: Tarhan (2015, ss. 65-200)

Duygusal açıdan zeki/yeterli olan bireylerin kendi yeteneklerinin ve duygularının farkında olarak istediklerine emin adımlarla ilerlemesi, sadece kendilerinin değil yakın çevrelerindeki diğer insanların da duygularını anlaması, onlara sorunları karşısında yardım etmesi ve onlarla sağlıklı iletişim/etkileşim içerisinde olması söz konusudur (Bridge, 2003). Bu bağlamda, Toktamışoğlu (2003) duygusal zekâ yeterliklerini “öz-bilinç”, “öz-yönetim”, “sosyal bilinç” ve “ilişki yönetimi” şeklinde açıklamıştır. Öz-bilinç ve öz-yönetim kişinin kendisiyle ilgili olan ilişkilerinde, sosyal bilinç ve ilişki yönetimi ise kişinin başkalarıyla olan ilişkilerinde önemli bir yer tutmaktadır. Titrek (2010) ise duygusal zekâ yeterliklerini “kişisel yeterlikler” ve “sosyal yeterlikler” olmak üzere iki grupta toplamıştır. Kişisel yeterlikler öz-bilinç, duyguları yönetme, duyguları güdüleme ile, sosyal yeterlikler ise empati ve sosyal beceriler ile ilişkilendirilmiştir. Aşağıda bu yeterliklerin her biri kısaca tanıtılmaktadır.

- *Öz-bilinç*. Kişinin güçlü ve zayıf yanlarının farkında olması, bunun sonucunda duygularının davranışlarını nasıl etkilediğinin bilincinde olmasıdır. Öz-bilinç sahibi kişi, kendisinin olumsuz özelliklerini düzeltme, olumlu özelliklerini ise geliştirme bilincine sahiptir.
- *Duyguları yönetme*. Kişinin her koşulda duygularının farkında olarak kendisini zor durumda bırakacak davranışlardan kaçınması, değişen durumlara alışma sürecini hızlandırmasıdır. Böyle bireyler uyumlu, güvenilir, olumsuz durumlarda sakin kalan kimselerdir.
- *Duyguları güdüleme*. Kişinin hedeflerini gerçekleştirmek için sabırla, olumlu bakış açısı sergileyerek duygularını yönlendirmesidir. Böyle kişiler olumsuz bir durumla karşılaşırsalar bile kendilerini toparlayıp hedeflerine tekrar odaklanırlar.

- *Empati*. Kişinin başkasının duygularının ve ihtiyaçlarının farkında olarak doğru zamanda ve gerektiği gibi davranmasıdır. Karşımızdakini anlamak, kendimize nasıl davranılmasını istiyorsak karşımızdakine de o şekilde davranmak demektir.
- *Sosyal beceriler*. Sosyal yaşamda sağlam bir iletişim içerisinde olmak için kişide bulunması gereken, amaçlarını gerçekleştirmede kişiye yardımcı olan kişilerarası becerilerdir. Bu beceriler sayesinde birey çevresi tarafından kabul görür, insanlar tarafından lider konumunda algılanır.

Duyguların insan hayatındaki önemi yadsınamaz. İnsanların kendilerini ifade etmeleri, başkalarıyla iletişim kurmaları, bunun sonucunda istediklerini ve hissettiklerini diğerlerine aktarmaları duygular sayesinde olur (Cooper ve Sawaf, 1997). Duygular enerjinin, etkinliğin ve bilginin içsel kaynağıdır. Bu kaynak; kişinin ruh hali, ilgi alanları, seçimleri, yaşamında edindiği meslekler ve kişiyle ilgili pek çok alana olumlu veya olumsuz olarak etki etmekte, kişinin yaşam tarzına yansımaktadır.

Öğretmenlik mesleği, çeşitli duyguları içinde barındıran bir meslektir. Bu çalışmada, sınıf öğretmenlerinin mesleklerinde yoğun olarak yaşadıkları duyguların neler olduğunun ve bu duyguların mesleklerine nasıl yansıdığının derinlemesine incelenmesi amaçlanmıştır. Bu genel amaç doğrultusunda çalışmada şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Sınıf öğretmenlerinin mesleğin ilk yıllarında yoğun olarak yaşadıkları duygular nelerdir? Öğretmenlere bu duyguları yaşatan olaylar nelerdir?
2. Sınıf öğretmenlerinin son zamanlarda yoğun olarak yaşadıkları duygular nelerdir? Öğretmenlere bu duyguları yaşatan olaylar nelerdir?
3. Sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları duyguların ve bu duyguları yaşatan olayların mesleklerine yansması nasıldır?

Yöntem

Bu çalışmada, nitel araştırma desenlerinden biri olan durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışması, bir olayı, durumu, ortamı veya birbirine bağlı sistemleri ayrıntılı bir biçimde incelemek amacıyla kullanılmaktadır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2016). Bu çalışmada da “sınıf öğretmenlerinin mesleklerinde yoğun olarak yaşadıkları duyguların neler olduğu” biçiminde tanımlanan durumun ayrıntılı bir biçimde incelenmesi amaçlanmıştır.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın katılımcıları, 2017-2018 öğretim yılında, İstanbul ili Gaziosmanpaşa ilçesinde görev yapmakta olan 240 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Çalışma grubuna sınıf öğretmenleri gönüllülük esasına göre dâhil edilmiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin: 150’si kadın, 90’ı ise erkektir; 96’sı evli, 144’ü ise bekârdır; 171’i 25-34 yaş arasında, 69’u ise 35 yaş ve üzerindedir; 75’i 1-5 yıl, 93’ü 6-10 yıl, 39’u 11-15 yıl, 33’ü ise 16 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahiptir; 234’ü lisans, 6’sı ise yüksek lisans mezunudur; 222’si eğitim fakültesinden, 18’i ise diğer fakültelerden mezundur.

Verilerin Toplanması

Bu çalışmada, çalışma grubundaki sınıf öğretmenleriyle yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yapılandırılmış görüşme, görüşmeci yanlılığını azaltan ve çok katılımcı üzerinde uygulanabilen bir görüşme türüdür (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Yapılandırılmış görüşmede çalışmanın amacına uygun olarak hazırlanan sorular katılımcılara bir değişiklik yapılmadan sorulur (Karataş ve Yavuzer, 2015).

Çalışmada veri toplama aracı olarak kullanılmak üzere üç açık-uçlu sorudan oluşan bir görüşme formu geliştirilmiştir. Çalışmanın verileri, bu görüşme formu aracılığıyla elde edilmiştir. Öncelikle öğretmenlerden telefonla randevu talep edilmiş ve görüşmeler öğretmenlerin belirlediği yer ve saatlerde yapılmıştır. Bütün görüşmeler öğretmenlerin ders saatleri dışında gerçekleştirilmiştir. Görüşme sırasında ses kaydı yapılmasına izin veren öğretmenlerle ses kaydı yapılmıştır. Ancak, az sayıda öğretmen ses kaydını kabul etmiştir. Ses kaydını uygun görmeyen öğretmenlere, görüşme formu yazılı olarak uygulanmıştır. Öğretmenlerin büyük çoğunluğunun tercihi de bu şekilde olmuştur. Ayrıca, bazı öğretmenlerin isteği üzerine, görüşme formu elektronik posta yoluyla kendilerine gönderilmiş, cevaplara da aynı şekilde ulaşılmıştır. Görüşme formunda yer alan açık-uçlu sorular şunlardır:

- Mesleğinizin ilk yıllarında yoğun olarak yaşadığınız duygular nelerdir? Size bu duyguları yaşatan olaylar nelerdir?
- Son zamanlarda mesleğinizde yoğun olarak yaşadığınız duygular nelerdir? Size bu duyguları yaşatan olaylar nelerdir?
- Mesleğinizde yoğun olarak yaşadığınız duyguların ve bu duyguları yaşatan olayların mesleğinize yansıması nasıl olmuştur?

Verilerin Analiz Edilmesi

Çalışmada elde edilen veriler betimsel analiz tekniği ile analiz edilmiştir. Betimsel analizde ulaşılan veriler, daha önceden belirlenmiş olan temalara (alt-sorulara, vb.) uygun olarak özetlenip yorumlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Katılımcıların düşüncelerini yansıtmak amacıyla alıntılar fazlaca kullanılmaktadır. Betimsel yöntemde, çalışmayı gerçekleştiren araştırmacıların, çalışmaya konu olan duruma karışmadan o durumu olduğu gibi betimlemesi ve okuyucuya o şekilde aktarması beklenir (Akar, 2017; Karasar, 1995).

Çalışmada öncelikle sınıf öğretmenlerinin görüşme formundaki sorulara vermiş oldukları cevaplar bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Daha sonra, sınıf öğretmenlerinin görüşme formundaki sorulara verdikleri cevaplar incelenmiş ve birbirine yakın olan düşünceler kendi içinde alt-gruplara ayrılmıştır. Bu gruplardaki benzer düşünceler kısaca betimlenmiştir. Gruplardaki düşünceler birbirleriyle ilişkilendirilip yorumlanmış ve buna bağlı olarak ortak düşünceler ön plana çıkarılmıştır. Bu süreç, her iki araştırmacı da hemfikir olana dek devam ettirilmiştir. Yapılan betimlemeleri ve yorumları desteklemek amacıyla, bazı öğretmenlerin görüşme sorularına verdikleri cevaplardan doğrudan alıntılar yapılmıştır. Alıntıların hangi katılımcıya ait olduğunu göstermek amacıyla kodlamalar kullanılmıştır. Örneğin, “Ö1, K, 6-10” biçimdeki kod için: Ö1, öğretmenin sıra numarasını; K, öğretmenin cinsiyetini; 6-10 ise öğretmenin mesleki deneyimini yıl olarak göstermektedir.

Bulgular

Bu bölümde, araştırmadaki alt-sorular bağlamında ulaşılan bulgulara ve bulgulardan yola çıkılarak yapılan yorumlara yer verilmiştir.

İlk Yıllarda Yaşanan Duygular ve Bu Duyguları Yaşatan Olaylar

Öğretmenlere ilk olarak “*Mesleğinizin ilk yıllarında yoğun olarak yaşadığınız duygular nelerdir? Size bu duyguları yaşatan olaylar nelerdir?*” sorusu sorulmuştur. Bu soruya ilişkin olarak verilen cevaplarda, birçok öğretmenin ilk atama yönünden bir bilinmezlik içerisinde olmadığı ve ilk atandıkları yerin genellikle köy olacağını bilerek kendilerini hazırladığı görülmüştür. Öğretmenler mesleğe yeni başlama, bulunduğu çevreden başka bir çevreye girme, fiziksel çevre bakımından hayatın zorlu yanlarıyla yüzleşme, yeni insanlarla tanışma, ilk öğrencileriyle karşılaşma gibi nedenlerle “heyecan” duygusunu; ilk atama, zorlu bir sınavdan geçerek hedeflerini

gerçekleştirme, hayata gerçek anlamıyla başlama gibi nedenlerle de “mutluluk” duygusunu yoğun olarak hissetmişlerdir. Örneğin:

“Mutluluk ve heyecan. Atandığım için çok mutluydum. Mesleğe yeni başlayacak olmamın getirdiği bir heyecan vardı. Genel olarak her sınıf öğretmeninin ilk atanma yeri olan bir köye atandım. Öğrencilerin gözlerindeki heyecan ve sevgi parıltılarını hiç unutmuyorum. Onların gözlerine baktıkça mutlu olurdum.” (Ö14, K, 6-10)

“Mesleğimin ilk yıllarını Bitlis’te geçirdim. Hem bulunduğum yer hem insanları olarak unutamayacağım bir yerdir, çünkü çok mutluydum. İlk göz ağrım olduğu için de olabilir. Oradaki velilerimin, çocuklarımın ve öğretmen arkadaşlarımın sıcaklığını hiçbir yerde bulamıyorum. Öğretmenliğimin en güzel zamanlarının o zamanlar olduğunu düşünüyorum.” (Ö27, E, 1-5)

“Heyecan. Üniversiteden mezun olduktan sonra öğretmen olduğum için çok heyecanlıydım. Öğrencilerimle tanıştığımda ise bu heyecan doruktaydı.” (Ö28, K, 6-10)

“Mesleğimin ilk yıllarında heyecan ve mutluluk vardı. Öğrencilerimi çok seviyordum. Hepsi bana karşı çok saygılıydı. Velilerim de aynı şekilde bana çok değer verirdi. Onların yanında kendimi çok iyi hissedirdim. Emeklerimden dolayı bana hep dua ettiklerini söylerlerdi. Ben de elimden gelenin en iyisini yapmaya çalışırdım. Öğrencilerimi kendi çocuklarıymış gibi sahiplenir, onlara o şekilde yaklaşırdım.” (Ö57, K, 6-10)

“Heyecan ve mutluluk. İlk atandığım yer bir köydü. Biz sınıf öğretmenleri üniversitede kendimizi bir köye atanacağız diye şartlıyoruz. Bu nedenle çok büyük hayallerle göreve başlamıyoruz. En azından benim dönemimde atanan öğretmen arkadaşlarım için bu durum geçerliydi. Atandığım için çok mutlu ve öğretmen olduğum için çok heyecanlıydım. Öğrencilerimin beni her gün küçük çiçeklerle karşılaşması beni çok mutlu ederdi. Onların bana ‘öğretmenim seni çok seviyorum’ demeleri kendimi çok iyi hissetmemi sağlardı.” (Ö58, E, 6-10)

“Mesleğimin ilk yılında en çok heyecan hissettiğimi hatırlıyorum. Mesleğe başlayacağım için çok heyecanlıydım. Yeni bir hayat, yeni bir çevre, yeni yüzler. Kısacası her şey benim için yeniydi ve bu beni çok heyecanlandırıyordu.” (Ö60, K, 1-5)

Mesleğin ilk yıllarında bilmedikleri bir çevrede tanımadıkları kişilerden gelen yardımlar, öğrencilerin öğretmene olan saf sevgisi ve kendisini rol model almaları, mesleğe yeni başlamanın getirdiği istekli olma durumu, öğrencilerin bilgiyi öğrenme hevesleri, tüm zorluk ve imkânsızlıklara rağmen çabalayan öğrencilerle karşılaşma, öğrencilerin seviyesini daha iyiye taşıma isteği, öğrencilerin bilgi birikiminde ve davranışlarında görülen olumlu değişiklikler gibi nedenlerle öğretmenler, aynı zamanda, “sevgi”, “şefkat”, “isteklilik”, “yenilikçi olma”, “idealistik” ve “umut” duygularını yoğun olarak hissetmişlerdir. Örneğin:

“Mesleğimde yaşadığım hazzın en doruklarda olduğu bir dönemdi ilk yılım. Birleştirilmiş sınıfta, sobalı bir okulda bütün imkânsızlıklar arasında imkân yaratmak, mesleğini hakkıyla yapma hissini artırıyor.” (Ö1, K, 1-5)

“Mesleğimin ilk yılında yoğun olarak sevgiyi hissettim. İlk atandığım yer küçük bir köydü. Çocuklar beni çok seviyordu. Ben de aynı şekilde onları çok seviyordum. Her gün buldukları kâğıtlara beni ve kendilerini çizip hediye olarak bana verirdi. O sevgi çok başkaydı.” (Ö2, E, 11-15)

“İlk yıllarımda daha yenilikçiydim. Heyecan verici buluyordum. O küçücük bakışların beni örnek alması her şeye değerdi.” (Ö5, E, 6-10)

“Mesleğin ilk yıllarında daha hevesliydim. Atanma heyecanı ve mesleğe başlamam mutlu olmama sebebi. Öğrencilerimin de en az benim kadar derste istekli olmalarını görmek çok güzeldi.” (Ö7, K, 6-10)

“Mesleğimin ilk yıllarında idealist duygularla hareket ediyordum. Doğu görevini yaptığım bölgede bana ihtiyacı olan öğrencilerin olması beni daha istekli hale getiriyordu.” (Ö63, K, 6-10)

“İlk atandığım yer bir köydü. Öğrencilerim öğrenmeye çok isteklilerdi. Ağzımdan çıkan her kelimeye önem verirdi. Öğrencilerimle vakit geçirdikçe bilişsel gelişimlerinin yanı sıra davranışlarında da olumlu değişimler olduğunu gördüm. Ben köydeki kedilere yemek verirdim. Bir süre sonra her gün öğrencilerimin de sabah okula gelirken küçük kaplara yemek koyduklarını gördüm. O zaman verdiğim emeklerin karşılığını bir gün mutlaka alacağıma olan inancım arttı. Geleceğe o yıllarda umutla bakardım.” (Ö64, E, 11-15)

Tablo 2, öğretmenlerin mesleğin ilk yıllarında yoğun olarak yaşadığı olumlu duyguları ve bu duyguları yaşatan olayları özetlemektedir.

Tablo 2. İlk Yıllarda Yaşanan Olumlu Duygular ve Bu Duyguları Yaşatan Olaylar

<i>Olumlu Duygular</i>	<i>Bu Duyguları Yaşatan Olaylar</i>
	- Mesleğe yeni başlama/atanma
	- Zorlu bir sınavdan geçerek hedeflerini gerçekleştirme
Heyecan	- Bulunduğu çevreden başka bir çevrede yaşamaya başlama
Mutluluk	- Fiziksel çevre bakımından hayatın zorlu/gerçek yanlarıyla yüzleşme
Sevgi	- Yeni insanlarla tanışma, ilk öğrencileriyle karşılaşma
Şefkat	- Bilmediği bir çevrede tanımadığı kişilerden gelen yardımlar
İsteklilik	- Öğrencilerin saf sevgisi ve kendisini rol model alması
Yenilikçi olma	- Mesleğe yeni başlamanın getirdiği isteklilik, idealistlik
İdealistlik	- Tüm imkânsızlıklara rağmen çabalayan öğrencilerle karşılaşma
Umut	- Öğrencilerin bilgiyi öğrenme hevesleri/arzuları
	- Öğrencilerin seviyesini daha iyiye taşıma isteği
	- Öğrencilerin davranışlarında görülen olumlu değişiklikler

Diğer taraftan, bazı öğretmenlerin mesleğin ilk yıllarında genel olarak fiziki şartlar nedeniyle hayal ettiklerini bulamama, beklentilerinin karşılanmaması, öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerinin düşük olması, öğrencilerin dersler ve ödevler konusunda yeterli bilince sahip olmaması, velilerle yaşanan problemler gibi nedenlerle “hayal kırıklığı”, “üzüntü” ve “pişmanlık” duygularını yoğun olarak yaşadıkları görülmektedir. Örneğin:

“Hayal kırıklığı. Atandığım için tabi mutluydum ama resmen dağın başına atanmıştım. Okula nasıl gideceğimi bilmiyordum. Atandığım yeri söylediğimde insanlar acıyarak bakıyordu. Zaten o anda anladım kötü bir yer olduğunu. Kendimi de hazırladım, daha doğrusu öyle sanıyordum. Gidince nasıl bir yer burası, insanlar burada nasıl yaşıyor diye uzunca düşündüm. Kötüydü ilk gün olarak. O yıl da pek farklı geçmedi. Okulun eksikleri, öğrencilerin düzeylerinin düşüklüğü, vb. Atanamayan arkadaşlarıma ‘üzülmeyin buraya atanacağımıza bir sene daha çalışın’ dediğimi bile hatırlıyorum. Şimdi hatırladıkça bile bir sıkıntı basıyor.” (Ö19, K, 1-5)

“Bu mesleği seçmemdeki en büyük etken babamın da öğretmen oluşudur. Babam, ilk atandığımda, atandığım köyün evlerinin ve okulunun çok modern olduğunu söyledi. Ben de bu duygularla umutlu bir şekilde köye gittim. Köye vardığımda evlerin toprak damlı ve kerpiçten, okulun ise çok bakımsız olduğunu görünce hayal kırıklığına uğradım. Kış geldiğinde şehir merkezine ihtiyaçlarımızı gidermek için giderdik. Otobüste koyunlarla yolculuk yapardık. Çok zor koşullarda görev yaptığımı söyleyebilirim.” (Ö24, E, 16 ve üzeri)

“Mesleğimin ilk yılında bu mesleği isteyerek seçtiğim için bir heyecan vardı. Sonra beklediğim ve hayal ettiğim hiçbir şeyin gerçekleşmediğini gördüğüm için heyecanım yerini hayal kırıklığına bıraktı. Bir köye atandım. Köyde öğretmenliğin zorluğunu bilerek göreve başladım, bunun bilincindeydim yani. Buna rağmen öğrencilerin bu kadar okulu hiçe sayar bir kişilikte olacağını tahmin etmemiştim. Öğrenciler ödevlerini yapmıyorlardı, güzellikle sürekli onlara telkinler veriyordum. Okulda derslerde öğretilen bütün teknikleri uyguladım. Ama bu durum beni çok yordu, çünkü o kadar emeğe rağmen öğrencilerdeki ilerleme çok yavaştı. Hayal kırıklığının en büyük sebebi de bu oldu.” (Ö66, E, 1-5)

“Pişmanlık. Doğu bölgesinde bir köye atanmışım. Muhtarla görüştüğümde köyde kalacak lojman ve kiralık ev olmadığını söyledi. Okulun ilk günü öğretmen arkadaşlarla kendi imkânlarımızla bir araba kiraladık. İlçedeki insanlar köy yollarının tehlikeli olduğunu, bu nedenle usta bir şoförle gitmemizi söylediler. İnsanların abarttıklarını düşünsek de, ne olur ne olmaz diyerek yolları bilen birinin götürmesini istedik. İyi ki de öyle yapmışız. Filmlerde yolu olmayan yerler görmüştüm de, yüksek uçurumların olduğu toprak yolu olan bir yeri ilk defa o gün gördüm. Bizi götüren şoför ‘kışın araba çıkmıyor’ deyince, pişmanlığın nasıl bir duygu olduğunu o dakika öğrendim.” (Ö67, E, 6-10)

“Doğuda bir köyde göreve başladım. İlçeye gidiş geliş imkânı zor bir yerd. Öğretmen arkadaşlarla lojmanda kalıyorduk. Lojmanda uzun süre su yoktu. Arkadaşlarla sırayla çeşmeye gider taşıma suyla temizlik yapardık. O zamanlar çok söylerdim ‘hangi devirde yaşıyoruz, çok pişmanım öğretmen olduğum için’ diye. Hayatın gerçekleriyle o dönemde tanıştım.” (Ö68, K, 6-10)

Buna ek olarak, bazı öğretmenler mesleğin ilk yıllarında “korku”, “yalnızlık”, “özlem”, “kaygı”, “tedirginlik” ve “çaresizlik” gibi duyguları yoğun olarak hissetmişlerdir. Öğretmenler bilmedikleri bir coğrafya, kültürel alışkanlıklar, yeni ortama alışamama, mesleğe yeni başlama gibi nedenlerle “korku” yaşamışlardır. Ailelerinden ve sevdiklerinden ayrılma, alışkanlıklarından vaz geçmek zorunda kalma, farklı bir ortama alışmaya çalışma gibi durumlar nedeniyle “özlem” ve “yalnızlık” duygularını hissetmişlerdir. Atandıkları yerin dil farklılığından kaynaklı sorunlar, öğrencilere kendini sevdirememe ve öğrencilere bilgi aktarımında yetersiz olma gibi sebeplerle “kaygı” duymuşlardır. Özellikle doğu ve güneydoğu bölgelerinde yaşanan genel güvenlik sorunları sebebiyle “tedirgin” olmuşlardır. Ayrıca, köyün fiziki şartları nedeniyle ısınma, su ve elektrik problemleri, teknolojik yetersizlik gibi nedenlerle “çaresizlik” hissetmişlerdir. Bazı öğretmenlerin yaşadıkları bu duygular mesleğe alışma sürecinden sonra değişim gösterirken, duyguları değişmeyen öğretmenler de olmuştur. Örneğin:

“Mesleğin ilk yıllarında yaşadığım en büyük iki duygu, özlem ve çaresizlikti. Özlemin sebebi anlaşılabilirken, çaresizlik geldiğimiz bu çağda bu teknolojiye insanı daha çok zorluyordu. Tabi ki memleketin her karışı bizim ve görev almak bir gururdur. Ancak evinden binlerce kilometre uzağa giden bir öğretmene kalacak bir yer, sıcak su ve daimi elektrik sağlamak gereklidir. Bu şartlar altında oralara gitmek istemeyenleri tembel, korkak gibi yaftalamak ise çok kolay. Eminim ki yukarıda bahsettiğim şartlar sağlansa, o bölgelerde öğretmen istikrarını sağlamak daha kolay olurdu.” (Ö3, K, 1-5)

“Çaresizlik duygusu çok ağırdı. Atandığım yer tahmin edeceğiniz gibi her sınıf öğretmenin kaderi olan bir köy okuluydu. Okulda sınıflar sobalıydı. Sobayı öğretmenler olarak kendimiz yakardık. Ben köylülerden de çok yardım görmedim. Van Çaldıran’ın kış şartları çok ağırdır. Servisi arkadaşlarla kaç kere ittiğimizi hatırlamıyorum bile. Okula zorla varıyorduk. Her gün sobayı yakmak için verdiğim çabayı hiç unutmuyorum. Odunlar bitince çocuklardan isterdim, onlar da odun yerine tezek yollarlardı. Soba zaten ancak bir saat doğru düzgün ısıtırdı. Elektrik desen çoğu zaman yoktu. Eğitim-öğretim hep ikinci

plandaydı o zamanlar. Çaresizlik tam ne demek bilmiyorum, ama orada çok iyi öğrendim.” (Ö25, K, 1-5)

“İlk yılımda çocukların Türkçe bilmemesinden kaynaklı sorunlar yaşadım. Bu da benim ve çocukların birbirimize alışmasını zorlaştırdı. Yoğun stresli zamanlar geçirdim. Gittiğim yerde yalnızdım. Tek öğretmenli birleştirilmiş sınıftı. Konuşacak kimsenin olmaması, yalnızlık hissi, beni çok zorlamıştı.” (Ö38, K, 6-10)

“Özlem ve yalnızlık. Ailemden ilk kez ayrılıyordum. Atandığım yer küçük bir köydü. Gittiğim yerde beni çok iyi karşıladılar. Sağ olsun köylüler her ihtiyaç duyduğumda yanımda olmaya çalıştılar. Ama ailenin yerini kimse tutmuyor. Kendimi çok yalnız hissettim o dönem. Ailemi çok özledim. Sinemaya gitmeyi, arkadaşlarımla sohbet etmeyi, istediğim kitabı satın almayı bile özlediğimi anımsıyorum.” (Ö59, K, 6-10)

“Tedirginlik ve korku. Yeni ve hiç ait hissedemediğim topraklara gitmişim tek başıma. Atandığım yer güneydoğuda bir köydü. Atandığım yerle ilgili ailem ve ben çok tedirgindik. Atandığım dönemde o bölgede sorunlar vardı. Bunu göze alarak gittim. Kendi köyümde öğretmenlere karşı bir saygısızlıkla karşılaşmasam da yakın köylerde öğretmen arkadaşlarımı tehdit edenler, okuldaki bayrağı defalarca indirenler olmuştu. Yakın köyler olduğu için aynı aracı kullanıyorduk ve tehdit sebebiyle can güvenliği gibi büyük bir sorunumuz vardı. O zamanlar bu durum beni çok tedirgin etmişti.” (Ö78, K, 6-10)

Tablo 3, öğretmenlerin ilk yıllarda yoğun olarak yaşadığı olumsuz duyguları ve bu duyguları yaşatan olayları özetlemektedir.

Tablo 3. İlk Yıllarda Yaşanan Olumsuz Duygular ve Bu Duyguları Yaşatan Olaylar

<i>Olumsuz Duygular</i>	<i>Bu Duyguları Yaşatan Olaylar</i>
Hayal kırıklığı	- Fiziki şartlar nedeniyle hayal ettiklerini bulamama
Üzüntü	- Öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerinin düşük olması
Pişmanlık	- Öğrencilerin ödevler konusunda yeterli bilince sahip olmaması
Korku	- Velilerle yaşanan problemler
Özlem	- Bilinmeyen coğrafya, kültürel alışkanlıklar
Yalnızlık	- Aileden ve sevdiklerinden ayrılmak zorunda kalınması
Kayı	- Dil farklılığından kaynaklı sorunlar
Tedirginlik	- Öğrencilere kendini sevdirememe, bilgi aktarımında yetersiz hissetme
Çaresizlik	- Doğu ve güneydoğu bölgelerinde yaşanan genel güvenlik sorunları
	- Fiziki şartlar nedeniyle ısınma, su, elektrik, vb. problemler
	- Teknolojik yetersizlikler

Son Zamanlarda Yaşanan Duygular ve Bu Duyguları Yaşatan Olaylar

Araştırmada, öğretmenlere ikinci olarak “*Son zamanlarda mesleğinizde yoğun olarak yaşadığınız duygular nelerdir? Size bu duyguları yaşatan olaylar nelerdir?*” sorusu sorulmuştur. Bu soruya ilişkin olarak bazı öğretmenlerin mesleklerini isteyerek seçmelerine, çocukları sevmelerine ve ellerinden gelen çabayı göstermelerine rağmen, son zamanlarda görev yaptıkları çevre, öğrenci profili, sınıfların kalabalık oluşu, velilerin ilgisizliği ve haksız tutumları, idareyle yaşanan sorunlar, mesleğin ekonomik olarak getirisinin düşük olması gibi sebeplerle “hayal kırıklığı” ve “pişmanlık” duygularını yoğun olarak yaşadıkları görülmüştür. Örneğin:

“Son zamanlarda yaşadığım duyguların başında pişmanlık geliyor. Mesleğimi çok sevsem de mesleğimin değersiz görüldüğünü düşünüyorum. Şu an okulumda sınıfım çok kalabalık ve birinci sınıfları okutuyorum. Öğretimden çok eğitim veriyorum. Çocuklara o kadar çok emek vermeme rağmen maalesef bazı velilerimi mutlu edemiyorum. Okuma-yazma bilmeyen bir velim var ve evde çocuğunu çalıştırmadığını söylüyor. Çocuk ilk dönemden beri ödevini yapmadan okula gönderiliyor. Velimle konuştuğumda ‘hocam ben cahilim sen

benim çocuğu idare et, çocuğa kızma, üzüyor' diye söylemlerde bulunuyor. Öğrencim sınıf seviyesinin çok altında, böylece verdiğim emeklerin boşa gittiğini görüyorum. Bu mesleği tercih ettiğim için çoğu zaman inanılmaz derecede pişmanlık yaşıyorum." (Ö22, K, 1-5)

"Bu aralar en fazla hissettiğim duygular pişmanlık ve bıkkınlık. Bu yıl birinci sınıf okutuyorum. Öğrencilerimin yaşları küçük olduğundan yeterince sorumlu davranış gösteremiyorlar. Birçoğu ana sınıfına da gitmediği için evde annelerine yaptıkları şımarık davranışları okulda da göstermeye devam ediyor. Evde bir dedikleri iki edilmediği için, okulda da sürekli istediklerinin olmasını bekliyorlar. Olmayınca da ya küsüp surat asıyorlar ya da okula gelmek istemiyorlar. Okula anne zoruyla da gelince öğretmenleri olarak öncelikle okula alışma sürecini gerçekleştirip sonra derse geçiyorum. Çoğu zaman çocuk deyip hoşgörüyle yaklaşıyor olsam da bu durumun sürekli olması ve diğer öğrencilerin de böyle yapanları örnek alması sonucu bıkkınlık oluşuyor. Kendimi öğretmenden çok bakıcı gibi hissediyorum. Bu mesleği seçtiğim için pişmanım diyebilirim." (Ö29, K, 1-5)

"Kendi isteğimle öğretmen oldum. Bir daha bana meslek seçme şansı verseler sanırım yine öğretmen olurum. Ama sınıf öğretmeni olmayı istemezdim. Tamam, sonuçta çocuklar masum. Ya velileri? Açıkça söyleyeyim çocuklarını sevsem de bazı velilerimin davranışlarından hiç hoşlanmıyorum. Çocukları için söylediğim hiçbir şeyi ciddiye almıyorlar. Çocuklar okulda ne yapıyorlarsa o, evde tekrar yok. Veliye söylüyorum, 'hocam benim evde işim çok, çocukla ilgilenemiyorum' diyor. Dolayısıyla, son zamanlarda sınıf öğretmeni olduğum için pişmanım." (Ö30, K, 6-10)

"Sanırım bir pişmanlık durumu söz konusu. Üniversite tercihlerimi yeniden yapma şansım olsa, asla bu mesleği seçmezdim. Okulda idareyle, sınıfta öğrencilerle, okul dışında velilerle uğraşmak zorunda kalıyorum. Bu şartlar beni çok yoruyor. Belki de çevreyle alakalı bir durum bu. Okulum daha iyi bir çevrede olsaydı, öğrencilerle ve velilerle daha iyi anlaşacağımı düşünüyorum. Bu durumda işimi istediğim gibi yapar, idareyle de daha az sorun yaşardım. Her mesleğin zorluğu var, kabul ama öğretmenlik çevre bakımından kenar mahalle olarak nitelendirebileceğimiz bir okulda maalesef çok zor." (Ö37, E, 6-10)

"Pişmanlık. Görev yaptığım yer çok gelişmiş bir çevrede değil ve sınıfım çok kalabalık. Sınıfta ders işlerken kontrolü sağlamada güçlük çekiyorum, öğrencilerin kontrolsüz davranışları var, bu yaşına kadar duymadığım ağza alınmayacak türde sözleri öğrencilerim birbirlerine söylüyor. Bu mesleği şu durumu yaşamak için seçmedim ben. Veliler desen aynı hoş olmayan tutum kendilerinde de mevcut ve saygısızlar. Bu nedenle pişmanlığı özellikle son zamanlarda yoğun olarak yaşıyorum." (Ö40, E, 6-10)

"Son zamanlarda pişmanlık. Bence sınıf öğretmenliği erken yaşlandıran bir meslek. Her mesleğin zorluğu var ama o mesleklerin ekonomik olarak getirisi de yüksek. Çok yoruluyoruz ve yıpranıyoruz ama bunun karşılığını manevi olarak alsak da maddi olarak yeterince almıyoruz. Tabi ne olursa olsun bu mesleği isteyerek seçtim, şimdi pişman olsam da çocuklar için çabalamaya devam ediyorum." (Ö42, K, 1-5)

"Kesinlikle hayal kırıklığı. Ailemde öğretmen olan kişi sayısı çok, bu nedenle çocukluğumdan beri hep öğretmen olmak istedim ve oldum da. Öğretmenliği çocukları çok sevdiğim için isteyerek seçtim, ama şu an pişmanım. İstediklerim hiçbir şeyi gerçekleştiremiyorum. Çok çabalıyorum ama gerek velilerin gerekse öğrencilerin tutumları yüzünden büyük bir hayal kırıklığı yaşıyorum." (Ö51, K, 6-10)

Bazı öğretmenlerin de kalabalık sınıflar, öğrencilerin yetiştirilme tarzından kaynaklı sorunlar, velilerin her şeyden anladıkları düşüncesi ve hoş olmayan tavırları, veli ve öğrenci gözünde öğretmenlerin saygınlığının azalması, öğretmenlik mesleğinin geleceği hakkındaki

bilinmezlik gibi birçok nedenden dolayı son zamanlarda “bıkkınlık”, “yorgunluk” ve “umutsuzluk” gibi duyguları yoğun olarak yaşadıkları görülmektedir. Örneğin:

“Umutsuzluk diyebilirim. Mesleğin geleceği hakkında çok endişeliyim. Mesleğe saygı azaldıkça bu endişem devam ediyor. Son zamanlarda gündemde olan performans değerlendirme ve buna benzer uygulamalar yüzünden maalesef öğretmenlik mesleğinin saygınlığı azalıyor. Veliler şu anda bile öğretmenlere her istediklerini yaptıracaklarını zannederken bu değerlendirme hayata geçirildiğinde bu saçma düşünceleri perçinlenmiş olacak. Okul başında bir velim öğrencisiyle ilgili yaşadığım bir sorunda beni müdüre şikâyet edeceğini söylemişti. Öyle bir durumda neler yaşanabileceğini tahmin bile edemiyorum.” (Ö23, K, 6-10)

“Mesleğimin önemini kaybettiğini düşünüyorum. Benim görev yaptığım okulda özellikle veliler her şeyden anladıklarını zannediyorlar. Öğrencilerinin aldıkları not yüzünden veliler tarafından tehdit edilen arkadaşlarım bile var. Notu öğrenci alıyor ama öğretmenin öğrenciye bilerek düşük not verdiği düşünülüyor, bu da yetmezmiş gibi tehdit ediliyor. Gerçekten böyle olayları duydukça ve yaşadıkça giderek umutsuzluğa kapılıyorum.” (Ö27, K, 6-10)

“İsteyerek öğretmen oldum. Öğrencilerim bir şeyler öğrensin diye de çok çabalıyorum. Ama bakıyorum şimdi öğrencilerimin seviyelerine, düşük. Tamam, iyi öğrencilerim de var ama genelin durumu kötü. Hadi öğretim kısmını geçtim, eğitim kısmına bakıyorum, çocuklarda ne bana ne de birbirlerine karşı saygı yok. Öğrenciler ilkokulda olmalarına rağmen son zamanlarda her gün mutlaka bir sorun. Bıktım bu durumdan. Küçük sorunları görmezden geliyorum ama yıldım artık.” (Ö33, K, 6-10)

“Son zamanlarda yoğun olarak yorgunluk, bıkkınlık hissediyorum. Velilerin tavrı, her yeni gelen neslin değişmesi, çocukların öğretmene karşı tavrı, öğretmenin değersizleştirilmesi, toplumda mesleğimize olan saygının azalması, öğretmene uygulanan psikolojik şiddet, vb.” (Ö45, E, 6-10)

“Sabahları çok pozitif bir şekilde derse başlıyorum, okul bittiğinde çok yorgun bir şekilde sınıftan çıkıyorum. Sınıfımın öğrenci mevcudu fazla olduğu için gürültü, öğrencilerin kendileriyle ilgilenilme ihtiyaçları beni çok yoruyor. Bu da yetmezmiş gibi okulla ilgili gereksiz sorunlarla uğraşıyorum. Ama sorsan ‘öğretmenlik en kolay meslek’. Böyle diyenleri benim şartlarımda bir ay çalışmaya davet ediyorum. Bazen bu meslekten bıktığımı hissediyorum.” (Ö53, K, 1-5)

Bazı öğretmenlerin ise gösterdikleri çabanın görülmemesi, öğrencilere verilen emeğin karşılığının alınmaması, sınıfların fiziki şartları ve kalabalık oluşu sebebiyle istenilen eğitimin verilememesi, velilerin yaşanan sorunlarda öğretmeni şikâyetle tehdit etmesi, öğretmenlerin kendi aralarında ve idareyle yaşadıkları sorunlar, eğitim sistemindeki sorunlar, medyada öğretmenler aleyhine olan tavırlar, öğretmenlik mesleğinin değersizleştirilmesi sebepleriyle son zamanlarda “kızgınlık” ve “üzüntü” duygularını yoğun olarak hissettikleri görülmektedir. Örneğin:

“Son zamanlarda hissettiğim duygu üzüntü. Bu sene yeni bir okula atandım. Önceki okulumu çok seviyordum. Buraya pek alışamadım. Veliler çocuklarına karşı ilgisiz, öğretmen arkadaşlar arasında gruplaşmalar var. Samimiyetsiz bir öğretmen odasına girmek insanı iyi hissettirmiyor. Bu kadar anlayışsız bir grubun içinde olduğum için çok mutsuzum. Veliler de bu mantıkta, ‘öğretmenler bir hata yapsa da şikâyet etsek’ diyen veliler bile var.” (Ö21, K, 6-10)

“Son zamanlarda yaşadığım duygu üzüntü. Gerek idare gerekse veliler tarafından öğretmenlere değer verilmediğini düşünüyorum. Okullarda çoğu zaman kendimi

öğretmenden çok bilgi verici bir robot olarak görüyorum. Verilmeyen değer yüzünden üzüntü yaşıyorum.” (Ö22, E, 6-10)

“Son zamanlarda açıkçası üzüntü hissediyorum. Bunun sebebi eğitim sistemindeki başarısızlıkları ve yanlışları, sürekli toplumun öğretmenler üzerinden tartışması ve mesleğin itibarsızlaştırılması. Bunda eğitim sisteminde devamsızlık, disiplin cezası, sınıf tekrarı gibi önleyici unsurların öğretmenlerden alınarak velilere BİMER ya da telefon ile şikâyet gibi suistimale açık kozların verilmesi ile öğretmenlerin ellerinin kollarının bağlanması en büyük sebep.” (Ö28, K, 1-5)

“Öğretmenlerin eski itibarının kalmadığını düşünüyorum. Bu durum beni hem çok kızdırıyor, hem de bu değersizleştirme durumuna destek verilmesi çok üzüyor. Özellikle sosyal medyada konuşulanlar beni böyle düşünmeye sevk ediyor.” (Ö29, K, 1-5)

“Sanırım üzüntü. Nedeni saymakla bitmez. Öğrenciler ilgisiz, veliler saygısız, okulda öğretmen arkadaşlar kendi âleminde, idare böyle bir ortamda her şeyi mükemmel bekliyor. Doğrusu üzüldüyorum, nasıl bir yerdeyim, o kadar yıl çalışıp atanmamam sonucu böyle mi olacaktı diye. Tek tesellim öğrencilerimi her şeye rağmen çok seviyorum.” (Ö35, K, 1-5)

“Kızgınlık. İnsanların gerek yüzümüze gerekse sosyal medya üzerinden ahkâm kesmesine çok kızgıyım. ‘Hiçbir şey olamazsan öğretmen ol’, ‘Üç ay tatiliniz var, rahatsızsınız’, ‘Aman otur otur git evine dinlen’ mantığına sahip insanların algılarına çok kızgıyım. Özellikle son zamanlarda öğretmenliğin değersizleşmesinde en büyük sebep, böyle insanların ortalığa yaydığı düşünceler ve buna inanan insanlar. Öğretmenliği hakkıyla yapmayanlara ve onlar yüzünden hepimizin zan altında kalmasına ayrıca kızgıyım.” (Ö52, K, 6-10)

Tablo 4, öğretmenlerin son zamanlarda yoğun olarak yaşadığı olumsuz duyguları ve bu duyguları yaşatan olayları özetlemektedir.

Tablo 4. Son Zamanlarda Yaşanan Olumsuz Duygular ve Bu Duyguları Yaşatan Olaylar

<i>Olumsuz Duygular</i>	<i>Bu Duyguları Yaşatan Olaylar</i>
	- Görev yapılan sosyokültürel çevre
	- Düşük öğrenci profili
Hayal kırıklığı	- Sınıfın fiziki şartlarının yetersizliği ve kalabalık oluşu
Pişmanlık	- Velilerin ilgisizliği, haksız tutumları ve hoş olmayan tavırları
Bıkkınlık	- Öğretmenlerin kendi aralarında ve idareyle yaşadıkları sorunlar
Yorgunluk	- Öğrencilerin yetiştirilme tarzından kaynaklı sorunlar
Umutsuzluk	- Veli, öğrenci ve toplum gözünde mesleğin saygınlığının azalması
Kızgınlık	- Öğretmenlerin gösterdikleri çabanın takdir görmemesi
Üzüntü	- Öğrencilere verilen emeğin karşılığının alınamaması
	- Velilerin yaşanan sorunlarda öğretmeni şikâyet/tehdit etmesi
	- Medyada öğretmenler aleyhine olan söylemler/mesleğin değersizleştirilmesi

İkinci soruya yönelik öğretmenler tarafından genel olarak olumsuz duyguları içeren görüşler belirtilmiş olsa da olumlu duyguları içeren ifadeleri kullanan bazı öğretmenler de olmuştur. Bu öğretmenlerin okulda öğrencilerle, idareyle, velilerle yaşadıkları sorunlar, özel hayatlarında yaşadıkları sorunlar, zamanı yetiştirememesi gibi sıkıntıları yaşamalarına rağmen, öğrencilerin saf sevgisi ve heyecanı, verilen emek sonucunda elde edilen başarı, öğrencilerin gelişim sürecine tanıklık etmeleri, velilerin ve öğrencilerin olumlu tutumu, velilerle iyi iletişim sağlanması, yetiştirilen öğrencilerin hedeflerini gerçekleştirmesi, gösterilen çabanın takdir edilmesi sonucu son zamanlarda “mutluluk”, “sevgi”, “umut” ve “gurur” gibi olumlu duygular yaşadıkları görülmektedir. Örneğin:

“Çocukların dinamikliği, yıllar içindeki değişimleri, gelişimleri beni hep mutlu etmiştir. Onların büyüdüğüne şahit oluyorum. Anneler ve babalar çocukları ilk yürüdüğünde, ilk kez

konuştuğunda neler hissederse, bir öğretmen olarak öğrencilerimin birçok ilkinde şahit oluyorum. Bu çok mutluluk verici bir durum.” (Ö10, K, 1-5)

“Her ne kadar sistematik olarak ‘değersizleştirilme’ çabasına maruz kalsak da benim en sık yaşadığım duygu mutluluk ya da gurur. Öğrencilerim verdiğim bilgileri öğrendiğinde çok mutlu oluyorum. Gösterdikleri güzel davranışlar beni gururlandırıyor.” (Ö13, K, 11-15)

“İlk öğrencilerimi mezun ederken onlara kep ve cübbelerini kendim giydirerek fotoğraf çekimi yapmıştık. O esnada onları sanki ben büyütmişüm de yuvadan uçuyorlar gibi hissettim. Bu mesleği tercih ettiğim için çok mutluyum.” (Ö17, E, 11-15)

“Son zamanlarda mesleğimde yoğun olarak yaşadığım duygular, mutluluk ve gurur. Sınıfa girdiğimde öğrencilerimin gözünün içinin gülmesi, bilgiye aç bir şekilde çalışma azmi ile hareket etmeleri, düzenli bir şekilde kitap okumaları beni mutlu ederken, öğrencilerimin daha sonra gittikleri okullarda başarılı olmaları da benim açımdan gurur verici oluyor.” (Ö31, E, 6-10)

“Öğretmenlik mesleği zaman sıkıntısı nedeniyle zor. Öğrencilerle uğraşmak, velilere dert anlatmak, acaba öğrencilere yetebiliyor muyum düşüncesi, eve gidince de evle ve çocuklarla ilgilenmek. Bu sıkıntılara rağmen bu mesleği sürdürmekten mutluyum. Çocukların gözünde o kadar özel ve değerliyim ki bunu her gün hissediyorum. ‘Öğretmenim sizi çok seviyorum’ diyen bir öğrencim tüm sıkıntılarımı unutturuyor. Kısacası küçük kalplerin içindeki sevgiyi hissetmek her şeye değer.” (Ö48, K, 6-10)

“Mezun ettiğim öğrencilerimin şu anki durumları ile çok olumlu ve güzel dönütler almaktan duymuş olduğum haz ve mutluluk.” (Ö49, E, 16 ve üzeri)

“Genel olarak mutluluk. Çocukların mutluluğunu da üzüntüsünü de paylaşmak bambaşka bir durum. Çocuklara öğrettiklerimi onların gerek başarılarında gerekse davranışlarında görmek ayrı bir sevinç. Onların başarılarını takdir ettiğim, küçük bir ‘aferin’ dememle yüzlerinin aldığı mutluluk. İşte o mutluluğu tabiri caizse kalbimde hissediyorum. Öğretmen olmak o anlarda harika.” (Ö56, E, 16 ve üzeri)

“Masum öğrencilerimin karşılıksız yaptıkları iyilikler beni mutlu ediyor. Okula geldiğimde beni güler yüzle karşılamaları, sıkıntılı olduğum zamanlarda yanımda olduklarını hissettirmeleri, onların içten sevgilerini görmek mutluluk verici.” (Ö76, K, 1-5)

Tablo 5, öğretmenlerin son zamanlarda yoğun olarak yaşadığı olumlu duyguları ve bu duyguları yaşıtan olayları özetlemektedir.

Tablo 5. Son Zamanlarda Yaşanan Olumlu Duygular ve Bu Duyguları Yaşıtan Olaylar

<i>Olumlu Duygular</i>	<i>Bu Duyguları Yaşıtan Olaylar</i>
Mutluluk	- Öğrencilerin saf sevgisi ve heyecanı
Sevgi	- Verilen emek sonucunda elde edilen başarı
Umut	- Öğrencilerin gelişim sürecine tanıklık etmek
Gurur	- Velilerin ve öğrencilerin olumlu tutumu
	- Velilerle iyi iletişim sağlanması
	- Hedeflerin gerçekleştirilmesi
	- Gösterilen çabanın takdir edilmesi

Yaşanan Duyguların ve Bu Duyguları Yaşıtan Olayların Mesleğe Yansıması

Araştırmada, öğretmenlere son olarak “*Mesleğinizde yoğun olarak yaşadığınız duyguların ve bu duyguları yaşıtan olayların mesleğinize yansıması nasıl olmuştur?*” sorusu sorulmuştur. Bu soruya ilişkin verilen cevaplar incelendiğinde, yoğun olarak olumlu duygular hisseden öğretmenlerin meslekte daha istekli oldukları, motivasyonlarının daha yüksek olduğu, derslerini

daha keyifli işledikleri, yaratıcı ve başarılı oldukları, kendilerini geliştirme çabası içerisinde oldukları, çözüm odaklı oldukları, mesleklerini daha çok sevdikleri ve mesleklerinden daha çok gurur duydukları görülmektedir. Ayrıca, öğretmenler öğrencilerinin saf sevgisinden ötürü kendilerini daha mutlu, enerjik ve huzurlu hissetmektedirler. Örneğin:

“Mesleğimi yaparken duyduğum başarı hazzı, daha çok motive olmama ve istekli olmama olanak sağlıyor. Mutlu oldukça yaratıcılık da gelişiyor.” (Ö1, K, 1-5)

“Mutlu olduğum zamanlarda derse daha mutlu giriyorum, derste daha enerjik oluyorum ve dersi daha verimli geçiriyorum. Morali bozuk olduğunda ise derste isteksizlik oluyor, vaktin hızlı bir şekilde geçmesini istiyorum.” (Ö2, K, 1-5)

“Mutlu bir gün geçirdiğimde daha çok öz-eleştiri yapıyorum. Kendimi sorgulayarak her şeye yaklaşıyorum. Bu işi daha iyi nasıl yapabilirim diyerek kendimi sorguluyorum. Bu durumun mesleğe yansımaları ise işimi dinamik, araştırmacı, sorgulayan bir ruh ve bilinçle yapmama sebebiyet verdiğini düşünüyorum.” (Ö3, K, 6-10)

“Yaşadığım olumlu duygular sayesinde çabuk sinirlenmemeyi, sürekli yaratıcı ve yeni fikirler üretmek durumunda olmayı, çözümücü olmayı, her sorun için, her öğrenci için ayrı stratejiler geliştirmeyi öğrendim.” (Ö9, K, 1-5)

“Yaşadığım iyi olaylar da kötü olaylar da hep bana bir şeyler kattı. Büyüdüm kesinlikle, olaylara karşı bakış açım değişti. Zorluklara karşı daha dirençli olmayı öğrendim ve çabalamayı. Sonuç olarak yansımaları olumlu oldu.” (Ö24, K, 1-5)

“Mesleğimi yapmaktan, öğretmen olmaktan mutluyum. Öğrencilerimin gözünde en doğru kişiyim. Beni örnek alıyorlar. Ünlü bir kişi bir kıyafet giydiğinde, yaptığı bir davranışta nasıl bir akım oluşturuyorsa, sınıfta da öğrencilerimin gözünde öyle bir yerim var. Beni örnek alıyorlar, benim konuştuğum gibi konuşuyorlar, onlara nasıl davranırsam birbirlerine öyle davranıyorlar. Bu durum beni iyi hissettiriyor. Mesleğimi daha çok sevmemi sağlıyor, derslerimi daha zevkli işliyorum, sürekli kendimi nasıl geliştirebilirim diye düşünüyorum.” (Ö34, K, 6-10)

“İnsanların hayatına dokunmak ve onlara yardımcı olmak bana huzur, mutluluk ve gurur veriyor.” (Ö49, E, 16 ve üzeri)

“Küçük kalpleri kazanmak, velinin bu sevgiye hayret etmesi, öğrencilerin öğretmenin sözünün üstüne söz söyletmemesi, yolda giderken birden önüne ‘öğretmenim’ diyen bir gencin çıkması, aramı sorulmak, hayır duası ile anılmak. İşte en güzeli bu.” (Ö56, E, 16 ve üzeri)

“Mesleğimde yoğun olarak mutluyum. Çocuklarla kendi çocuklarıymış gibi aramızda bağ oluşuyor. Bu yüzden onları her gün daha iyiye taşıma gücünü hissediyorum kendimde. Bazen beraber gülüp, beraber üzülebiliyoruz. Aile ortamında çalışıyorum hissi her şeye bedel.” (Ö62, E, 1-5)

“Öğrencilerimin hepsinin benim üzerimde olgunlaştırıcı bir etkisi olduğunu, mesleğimi daha ayakları yere basan bir şekilde icra etmemi kolaylaştırdığını düşünüyorum.” (Ö70, K, 1-5)

“Mesleğimle ilgili şu anda doyum yaşıyorum. Çünkü artık belirli bir tecrübe kazandım. Mesleki anlamda kendimden eminim, çocukların belirli bir aşama kaydetmiş olmaları beni mutlu ediyor.” (Ö72, K, 6-10)

Diğer taraftan, yaşanan olumsuzlukların mesleğe yansımalarının da olumsuz olduğunu belirten öğretmenler de olmuştur. Mesleğinde yoğun olarak olumsuz duygular hisseden

öğretmenlerin mesleklerini severek yapmadıkları, meslek seçiminden dolayı pişmanlık duydukları, mesleği sürdürmede isteksiz oldukları, sabır konusunda eksiklerinin olduğu, motivasyonlarının düşük olduğu, kendilerini sadece öğretici yerine koydukları, kendilerini ve mesleklerini değersiz hissettikleri, psikolojik yönden kendilerini genel olarak “mutsuz”, “yorgun”, “yetersiz”, “sinirli” ve “bunalmış” olarak tanımladıkları görülmektedir. Örneğin:

“Daha sabırsız ve sinirli bir öğretmen olma yolunda ilerliyorum. Öğrenci ve velilerimin başarısızlıklarının sebebini sürekli bana bağlamaları, beni daha sabırsız ve sinirli kılıyor.” (Ö6, K, 1-5)

“Mesleğimiz değersiz, iki paralık oldu. Her dört yıllık üniversite mezunu ücretli öğretmen oluyor. İşimden soğudum. Maddi zorunluluktan dolayı çalışıyorum.” (Ö8, E, 11-15)

“Bulunduğumuz yerde insanların davranışları, eğitim sisteminin üzerimizde oluşturduğu psikolojik baskı, toplumun saygısız davranışları artık bu ülkede öğretmenlik yapılmaz düşüncesini aklıma getiriyor. Çocukların elinde oyuncak edilmemiz, itibarsızlaştırma, değersizleştirme, vs. tabi bu ‘sözleşmeli öğretmenlik’ olayı da çok can sıkıcı. Birçok haktan mahrum kalınması ziyadesiyle bizi üzüyor. Kısacası artık öğretmenlik mesleğinden olumlu bir duygusal beklentim yok.” (Ö12, K, 1-5)

“Şu an meslekte bir korku, stres var. Velinin ve öğrencinin oynacağı olmuş bir öğretmen ne duygusu yaşayabilir ki? Mesleğimi özgürce yaşayamıyorum.” (Ö39, E, 11-15)

“Mesleğimle alakalı stres, sinirlilik, pişmanlık gibi duygular hissediyorum. Bu da maalesef yaşamıma olumsuz yansıyor. Örneğin, veliyle yaşadığım bir sorun o gün kendimi kötü hissetmeme neden oluyor. İster istemez çevreme de bu olumsuzluğu yansıtıyorum. Bu durumdan açıkça söylemek gerekirse hiç memnun değilim.” (Ö42, K, 1-5)

“Yaşadığım olaylar ve duygular sonucunda çalışma sürecindeki motivasyonumun olumsuz yönde etkilendiğini, köreldiğimi ve sıradan bir öğretici konumuna dönüştüğümü düşünüyorum.” (Ö44, E, 11-15)

“Bazen o kadar bunalıyorum ki bu mesleği bırakmayı düşünüyorum. Mesleğimi ve çocukları sevmeme rağmen yaşadığım olumsuzluklar, meslekten soğumama neden oldu.” (Ö45, K, 1-5)

“Mesleğimde yaşadığım duygu bıkkınlık ve saygısızlık. Veliler en ufak bir olayda bizi şikâyet ediyor. Kaç kere veliler tarafından tehdit aldık. Öğrenciye sesimizi yükseltince bile uyarı alıyoruz. Bu bizi yordu ve bıktırdı.” (Ö73, E, 6-10)

“Mesleğimizde yoğun olarak yaşadığımız duyguların psikolojimize etkisi oluyor. Her ne kadar bunu sınıf ortamına yansıtmamaya gayret etsek de mutlaka kendimizi iyi hissettiğimiz kadar faydalı olabiliyoruz.” (Ö81, E, 6-10)

“Hızlı yaşlandığımı düşünüyorum. Fiziksel olarak olmasa da ruhsal olarak mesleğim yüzünden kendimi yaşlanmış hissediyorum. Eminim mesleğimde daha mutlu olsaydım, tam tersi olurdu. Hayat enerjim şimdiki gibi kaybolmuş olmazdı.” (Ö85, E, 11-15)

Bazı öğretmenler de ilk yıllardaki olumsuz duyguların giderek olumlu duygulara dönüştüğünü ifade etmişlerdir. Bu öğretmenler sayıca azınlıktadır. Bu öğretmenlere göre, ilk yıllarda tecrübesiz ve ne yapacağını tam olarak bilemez halde olmak ve özellikle de görev yapılan yerlerle ilgili olarak zorluklar yaşamak, aynı zamanda meslekte isteksizlik, pişmanlık, derslerde verimin tam alınamaması gibi sonuçları ortaya çıkarmaktadır. Son zamanlarda ise bu öğretmenlerin sahip olduğu olumlu duyguların psikolojilerine de olumlu etki edip onları daha mutlu, hoşgörülü ve sabırlı hissettirdiği, dersleri edindikleri tecrübeyle daha keyifli ve istekli işledikleri ve öğrencilerinin başarısı için daha çok çabaladıkları anlaşılmaktadır. Örneğin:

“İlk yılların aksine sınıf yönetme tecrübesi arttıkça ders içi ve arası etkinliklerde keyif alınabiliyor. Çocukların kazanmasını istediğimiz davranışları yaptığını görmek geçici bir mutluluk yerine, keyif veren bir durum oluşturuyor.” (Ö26, E, 6-10)

“Bana göre tecrübe farkı oluyor. Tecrübe arttıkça hem sınıfı daha iyi yönetebiliyorsun hem de verimli oluyorsun. Önceden gürültüye katlanamıyordum, üzerimde hep bir stres vardı. Şimdi çocuklara eskiye göre daha fazla hoşgörüyü yaklaştığım zamanlar çoğaldı.” (Ö34, E, 6-10)

“Öğretmenliğimin ilk yıllarında her şey beni çok zorluyordu. O yıllar pişmanlığı, hayal kırıklığını çok yaşadım. Mutsuzdum. Şu an yaşadığımı hissediyorum. Öğretmenliğin öğretim boyutuyla tanışmak benim için son iki yılda oldu. Artık başarı odaklıyım, daha mutluym, derse daha fazla hazırlık yapıyorum, daha istekliyim.” (Ö68, K, 6-10)

“Eskiden öğrencilere karşı daha çok sabırsızdım. Niye anlamıyor bu çocuk diye kendimi yıpratırdım. Şimdi farklı yöntemler deneyerek öğretmeye çalışıyorum. Kendimi eskisi kadar yorgun hissetmiyorum. Derslerden aldığım verim çoğaldı.” (Ö75, K, 1-5)

Öte yandan, bazı öğretmenler ise ilk yıllarındaki olumlu deneyimlerinin giderek olumsuzlaştığı yönünde görüş bildirmiştir. Bu öğretmenlerin sayısı bir önceki gruba kıyasla daha fazladır. Bu öğretmenlerin son zamanlarda sahip oldukları olumsuz duyguların mesleklerine de olumsuz olarak yansımalarının belirgin olduğu görülmektedir. Bu öğretmenlerin önceki yıllarda daha başarılı, mutlu, sabırlı, mesleği sürdürmede istekli ve heyecanlı iken, okul idaresi ve velilerle yaşadıkları olumsuz olaylar, öğrencilerin yaşattıkları sorunlar, mesleğin itibarsızlaşması, ekonomik sıkıntılar sonucu olumsuz duyguları da artmıştır. Öğretmenler, yaşadıkları bu olumsuz durumlar neticesinde kendilerini daha “mutsuz”, “stresli”, “huzursuz”, “sabırsız” ve “pişman” biri olarak, gelecekle ilgili ise “umutsuz” ve mesleği devam ettirmede son derece “isteksiz” olarak tanımlamaktadırlar. Örneğin:

“Mesleğimin ilk yılında daha güzel duygular hissettiğim zamanlarda daha mutluydum. Yaşama daha olumlu bakıyordum. Şu son zamanlarda ise bu mesleği seçmemle alakalı bir pişmanlık yaşıyorum. Bu pişmanlık yüzünden hayatta daha mutsuzum ve geleceğe yönelik de bir umutsuzluk söz konusu.” (Ö2, E, 11-15)

“Mesleğimin ilk yıllarında oldukça idealisttim. Çocuklara bir şeyler öğretme arzusu içerisindeydim. Öğrencilerime hem eğitim hem de öğretim açısından faydalı olduğumu düşünüyordum. Bu idealistliğim maalesef şimdi eskiden olduğu gibi değil.” (Ö6, K, 1-5)

“Bunun farkını ilk senemde yaşadığım ve şu aralar yaşadığım duyguları düşündüğümde daha iyi anlıyorum. İlk senemde olumlu olan duygular daha yoğun ve bu duygular sayesinde mesleğimi daha isteyerek devam ettirdiğim söyleyebilirim. Son zamanlarda ise mesleğimi sürdürürken isteksiz olduğum zamanlar çoğunlukta.” (Ö14, E, 6-10)

“Eskiden daha mutluydum. Öğrenciler de veliler de daha saygılıydı. İlçede yaşarken ekonomik yönden de daha rahattım. Şu an büyük şehirde maddi yönden sıkıntılar yaşıyorum, öğrencilerin ve velilerin tavırları yüzünden mutsuzum. Mesleğe kimse önem vermiyor. Öğretmenlikte istek falan kalmadı bende.” (Ö41, E, 6-10)

“Mutlu olunca mesleğinde de yaşadığın her soruna daha sabırlı yaklaşıyorsun. Küçük sorunları görmezden geliyorsun veya çok büyütüyorsun. Tam tersi olduğunda ise küçük şeyler gözünde büyük bir hal alıyor. Sürekli neden diye sormaya başlıyorsun. Bu aralar böyle hissediyorum.” (Ö43, E, 1-5)

“Son zamanlarda mesleğe karşı tavırlarım değişti. Bunun en büyük nedeni velilerle yaşadıklarım. Eskiden dersi daha keyifli işlerdim. Öğrenci anlamış mı, anlamamış mı daha

çok ilgilenirdim. Öğretmenliğin itibarı kalmadı. Özellikle son yaşadıklarımın sonra ne anlatacaksam anlatıp dersimi bitiriyorum. Öğrencilerimle eskisi kadar ilgilenmek içimden gelmiyor. Yaşananlar psikolojiyi çok etkiliyor bence.” (Ö50, E, 11-15)

“Mesleğimin ilk yıllarında köy hayatında çok zorluk çektim, fakat mutluydum. Öğretmene verilen değeri orada hep hissediyordum. Son zamanlarda ise bir pişmanlık hissediyorum. Keşke bu mesleği seçmeseydim diyorum, yaşadığım pişmanlık yüzünden fiziksel ve psikolojik olarak yorulduğumu hissediyorum. Bu duygular hayattan zevk almamı maalesef engelliyor.” (Ö58, E, 6-10)

“Okulda iyi olduğum günler psikolojik olarak rahat olduğum için hayatıma da olumlu yansıyor. Bununla birlikte özellikle son zamanlarda hissettiklerimin psikolojime de olumsuz yansıdığını düşünüyorum. Çünkü son zamanlarda stres altında, mutsuz ve huzursuzum. Bunda en büyük pay kesinlikle mesleğimde yaşadığım sorunlar.” (Ö61, K, 6-10)

“İlk atandığım zamanlar mutluydum çünkü zorluklar yaşasam da emeklerimin karşılığını aldığımı düşünüyordum ve kesinlikle mesleğimi yaparken daha istekliydim. Şu an ise mesleğimi yapma isteğim çok azaldı ve azalmaya da devam ediyor. Okula giderken bazen ayaklarım geri geri gidiyor. Derse, bitse de eve gitsem diyerek giriyorum.” (Ö64, E, 11-15)

“İlk yıllarda çok mutluydum. Yoğun bir heyecanım vardı ve çevreme pozitif enerji verdiğimi hissediyordum. Son zamanlarda ise maalesef içten bir şekilde bile gülemediğimi hissediyorum. Kısacası meslekte yaşadığım duygularım hayatımı büyük ölçüde etkiliyor.” (Ö86, K, 6-10)

“Mesleğimin ilk yılında heyecan duygumla birlikte kendimi daha iyi hissediyordum, şimdi ise daha mutsuzum. Derslerde öğrencilerime tahammül sınırımın düştüğünü hissediyorum. İlk senelerde öğrencilerimin davranışlarına daha hoşgörü ile yaklaşıyordum. Şu anda maalesef bu yok oldu.” (Ö88, E, 6-10)

Tablo 6, mesleğinde yoğun olarak olumlu ve olumsuz duygular hisseden öğretmenlerin genel özelliklerini özetlemektedir.

Tablo 6. Olumlu ve Olumsuz Duygular Hisseden Öğretmenlerin Genel Özellikleri

<i>Olumlu Duygular Hisseden Öğretmen:</i>	<i>Olumsuz Duygular Hisseden Öğretmen:</i>
- Mesleğinde daha isteklidir	- Mesleğini severek yapmaz
- Motivasyonu yüksektir	- Meslek seçiminden dolayı pişmandır
- Derslerini keyifle işler	- Mesleği sürdürmede isteksizdir
- Yaratıcı ve başarılıdır	- Sabırsızdır
- Kendini geliştirme çabası içerisinde	- Motivasyonu düşüktür
- Çözüm odaklıdır	- Baskı altında olduğunu hisseder
- Sevgi doludur	- Gelecekle ilgili korkuları vardır
- Hayatında mutlu, enerjik ve huzurludur	- Kendini sadece öğretici yerine koyar
- Mesleğini sever	- Kendini ve mesleğini değersiz hisseder
- Mesleğiyle gurur duyar	- Psikolojik yönden mutsuz, bunalmış, yorgun, sinirlidir

Tartışma

Bu araştırmanın bulguları sınıf öğretmenliği mesleğinin doğasına ilişkin dört önemli noktaya dikkat çekmektedir. Bu noktaları aşağıdaki şekilde açıklamak mümkündür.

İlk olarak, öğretmenler mesleğe yeni başlama, bulunduğu çevreden başka bir çevreye gitme, fiziksel çevre bakımından hayatın zorlu yanlarıyla yüzleşme, yeni insanlarla tanışma, ilk öğrencileriyle karşılaşma gibi nedenlerle büyük “heyecan” duymaktadırlar. Zorlu bir sınavdan geçerek hedeflerini gerçekleştirme ve hayata gerçek anlamıyla başlama gibi nedenlerle de “mutluluk” duymaktadırlar. Mesleğin ilk yıllarında öğretmenler, bilmediği bir çevrede tanımadığı

kişilerden gelen yardımlar, öğrencilerin öğretmenlerine olan saf sevgisi ve kendilerini model alması, öğrencilerin bilgiyi öğrenme hevesleri, tüm zorluk ve imkânsızlıklara rağmen çabalayan öğrencilerle karşılaşma, öğrencilerin bilgilerinde ve davranışlarında görülen olumlu değişiklikler gibi nedenlerle “sevgi”, “şefkat”, “isteklilik”, “yenilikçi olma”, “idealistlik” ve “umut” duygularını yoğun olarak hissetmektedirler. Alanyazında, Yılmaz ve Tombak (2014) da öğretmenlerin mesleğin ilk zamanlarında genel olarak “heyecan”, “meslek sevgisi”, “idealizm” gibi olumlu duyguları yoğun olarak hissettiklerini ifade etmiştir.

Diğer taraftan, öğretmenlerin ilk atandıkları yerlerde genel olarak fiziki şartlar nedeniyle hayal ettiklerini bulamama, beklentilerinin karşılanmaması, öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerinin düşük olması, öğrencilerin dersler ve ödevler konusunda yeterli bilince sahip olmaması, velilerle yaşanan problemler sonucunda “hayal kırıklığı”, “üzüntü” ve “pişmanlık” duygularını yaşadıkları görülmektedir. Ayrıca, öğretmenlerin ilk atandıklarında bilmedikleri coğrafya, kültürel alışkanlıklar, yeni ortama alışamama ve mesleğe yeni başlama gibi nedenlerle “korku” duydukları görülmektedir. Ailesinden ve sevdiklerinden ayrılıp alışkanlıklarından vaz geçmek zorunda kalıp farklı bir ortama alışmaya çalışan öğretmenler ise “özlem” ve “yalnızlık” duygularını yoğun olarak hissetmektedirler. Bazı öğretmenler ise özellikle dil farklılığından kaynaklı sorunlar nedeniyle, “kaygı”, doğu ve güneydoğu bölgelerinde yaşanan genel güvenlik sorunları sebebiyle “tedirginlik”, köyün fiziki şartları nedeniyle (ısınma, su ve elektrik problemleri, teknolojik yetersizlik, vb.) ise “çaresizlik” duygusunu yoğun olarak yaşamaktadırlar.

Bu sonuçlar, Hangül ve Varol (2014), Karadaş (2017) ve Uluçınar ve Ay (2014) tarafından yapılan çalışmalarla da benzerlik göstermektedir. Örneğin, Hangül ve Varol (2014) mesleğe yeni atanan öğretmenlerin fiziki şartlar ve ulaşım yönünden yaşanan sıkıntılar, birleştirilmiş sınıf, öğretmenlik mesleği dışında farklı sorumluluklar alma zorunluluğu gibi sorunlar yaşadığını vurgulamıştır. Benzer şekilde, Karadaş (2017) ve Uluçınar ve Ay (2014) tarafından yapılan çalışmalarda öğretmenlerin anadili Türkçe olmayan öğrencilerle iletişim sorunları yaşadıkları rapor edilmiştir.

İkinci olarak, öğretmenlerin son zamanlarda görev yaptıkları çevre, düşük öğrenci profili, sınıfların kalabalık oluşu, veli ilgisizliği ve haksız tutumları, idareyle yaşanan sorunlar, mesleğin ekonomik olarak getirisinin düşük oluşu sebebiyle “hayal kırıklığı” ve “pişmanlık” duygularını yoğun olarak yaşadıkları görülmektedir. Kalabalık sınıflar, öğrencilerin yetiştirilme tarzından kaynaklı sorunlar, velilerin her şeyden anladıkları düşüncesi ve hoş olmayan tavırları, veli ve öğrenci gözünde öğretmenlerin saygınlığının azalması gibi sebeplerle de bazı öğretmenler “bıkkınlık”, “yorgunluk” ve “umutsuzluk” gibi duyguları yoğun olarak yaşamaktadırlar. Ayrıca, öğretmenlerin gösterdikleri çabanın görülmemesi, öğrencilere verilen emeğin karşılığının alınmaması, sınıfların fiziki şartları ve kalabalık oluşu nedeniyle istenilen eğitimin verilememesi, velilerin yaşanan sorunlarda öğretmeni şikâyet/tehdit etmesi, öğretmenlerin kendi aralarında ve idareyle sorunlar yaşaması, medyada öğretmenler aleyhine söylemler olması, öğretmenlik mesleğinin değersizleştirilmesi gibi faktörler ise birçok öğretmenin “kızgınlık” ve “üzüntü” duygularını yoğun olarak hissetmelerine neden olmaktadır.

Bu sonuçlar, Armağan ve Gül (2014), Çolak (2017) ve Kahveci ve Bayrak-Özmutlu (2014) tarafından yapılan çalışmalarla da benzerlik göstermektedir. Örneğin, Armağan ve Gül’ün (2014) yaptığı çalışmada, varoş bölgelerde genel olarak öğrencilerin disiplin sorunlarının ve davranış problemlerinin olduğu ve velilerin de çocuklarına karşı ilgisiz olduğu görülmüştür. Çalışmada, olumsuz çalışma şartlarının öğretmenlerin özel ve mesleki hayatlarına da olumsuz etki edebileceğine (örneğin, varoşlarda görev yapmanın öğretmenleri psikolojik yönden olumsuz olarak etkileyebileceğine, vb.) dikkat çekilmiştir. Çolak’ın (2017) çalışmasında da öğretmenlerin sınıf mevcudu, velilerin eğitimsiz olması, öğrencilerin ilgisizliği gibi bazı konulardan rahatsız olduğu ve bunların kendilerinde aşırı yorgunluk veya tükenmişlik hissi oluşturduğu ifade edilmiştir. Mesleğin

yoruculuğunun öğretmenlerin çoğunda halsizliğe, bir kısmında ise isteksizliğe ve buna bağlı olarak düşük motivasyona sebep olduğu vurgulanmıştır. Kahveci ve Bayrak-Özmutlu'nun (2014) yaptığı çalışmada ise öğretmenlerin görev yaptıkları okullarda yöneticilerle, öğretmen arkadaşlarıyla ve öğrencilerle çeşitli nedenlerden ötürü problem yaşadıkları rapor edilmiştir.

Diğer taraftan, son zamanlarda öğrencilerin saf sevgisi ve heyecanı, verilen emek sonucunda elde edilen başarı, öğrencilerin gelişim sürecine tanıklık etmek, velilerin ve öğrencilerin olumlu tutumu, velilerle iyi iletişim sağlanması, öğrencilerin hedeflerini gerçekleştirmesi ve gösterilen çabanın takdir edilmesi sonucu bazı öğretmenlerin “mutluluk”, “sevgi”, “umut” ve “gurur” gibi olumlu duyguları yoğun olarak yaşadıkları anlaşılmaktadır. Bu sonuç, Çiğdem (2010), Eş (2010), Göloğlu-Demir (2016) ve İlter (2009) tarafından yapılan çalışmalarla da benzerlik göstermektedir. Bu çalışmalarda, sınıf öğretmenlerinin mesleği isteyerek seçtiği ve mesleğe karşı olumlu bir tutuma sahip olduğu rapor edilmiştir.

Üçüncü olarak, mesleğinde yoğun olarak olumlu duygular hissedenden öğretmenlerin mesleklerinde daha istekli olduğu, derslerini daha keyifli işlediği, kendilerini geliştirme çabası içinde ve çözüm odaklı olduğu, mesleğini daha çok sevdiği ve mesleğiyle gurur duyduğu ve özel hayatlarında da daha mutlu, enerjik ve huzurlu olduğu görülmektedir. Yaşadıkları olumlu olaylar sonucunda mesleğe daha olumlu yaklaşan öğretmenler olduğu gibi, yaşanan olumsuzluklar nedeniyle mesleğe karşı daha olumsuz tutum sergileyen öğretmenler de mevcuttur. Mesleğinde yoğun olarak olumsuz duygular hissedenden öğretmenlerin mesleklerini severek yapmadığı, meslek seçiminden dolayı pişmanlık duyduğu, mesleği sürdürmede isteksiz ve motivasyonlarının düşük olduğu, kendilerini sadece öğretici yerine koyduğu, kendilerini ve mesleklerini değersiz gördüğü ve psikolojik yönden genel olarak mutsuz, yorgun, sinirli ve bunalmış hissettiği görülmektedir. Alanyazında, Güler'in (2017) yaptığı çalışmada, öğrenme-öğretme sürecinde pozitif duygulara sahip olan öğretmenlerin iletişim becerilerinin yüksek olduğu ve bu durumun da öğretmen-öğrenci ilişkisine olumlu olarak yansıdığı, tam tersi durumda olan öğretmenlerin ise öğrencileriyle iletişim sorunları yaşadığı görülmüştür.

Son olarak, öğretmenlik mesleğinin ilk yıllarında yaşanan bazı duygular daha sonraki yıllarda değişim gösterebilmektedir. Örneğin, bu çalışmadaki bazı (sayıca daha az olan) öğretmenler ilk yıllarındaki olumsuz duygularının giderek olumlu olarak devam ettiğini ifade etmişlerdir. Bu öğretmenlerin son zamanlarda hissettikleri olumlu duyguların psikolojilerine de olumlu etki edip onları daha mutlu, hoşgörülü ve sabırlı hissettirdiği, derslerini yıllar içinde edindikleri tecrübeyle daha keyifli, istekli geçirdikleri ve öğrencilerinin başarısı için daha fazla çabaladıkları görülmüştür. Bazı (sayıca daha çok olan) öğretmenler ise ilk yıllardaki olumlu duyguların giderek yerini olumsuz duygulara bıraktığını belirtmişlerdir. Bu öğretmenler, önceki yıllarda daha başarılı, mutlu, sabırlı, mesleği sürdürmede istekli ve heyecanlı iken, okul idaresi ve velilerle yaşadıkları olumsuz olaylar, öğrencilerin eğitim-öğretiminde yaşadıkları sorunlar, mesleğin itibarsızlaşması, ekonomik sıkıntılar sonucunda giderek daha mutsuz, stresli, huzursuz, tahammülsüz, gelecekle ilgili umutsuz ve mesleği devam ettirmede isteksiz hale geldiklerini ifade etmişlerdir.

Bu noktalarla ilgili olarak aşağıdakiler önerilebilir:

- Öğretmenlerin göreve başlamadan önce, mesleklerini sürdüreceği okulların fiziki ve sosyal şartlarına uyumunu kolaylaştıran etkinlikler düzenlenebilir.
- Öğretmenlere, ilk atandıkları okullarda kendilerine rehber olacak ve onların okula uyumunu kolaylaştıracak daha tecrübeli öğretmenler danışman olarak görevlendirilebilir.
- Basılı ve görsel medyada öğretmenlerle ilgili oluşmuş olumsuz yargıları iyileştiren çalışmalar gerçekleştirilebilir.

- Öğretmenlik mesleğinin ekonomik yönden tercih edilen bir meslek olmasını sağlayacak düzenlemeler yapılabilir.
- Öğretmenler için duygu yönetimi programları tasarlanıp uygulanabilir.

Sonuç

Bu çalışma ile sınıf öğretmenliği mesleğinin daha yakından tanınmasına katkıda bulunduğu düşünülmektedir. Bu tür çalışmaların hizmet-öncesi ve hizmet-içi öğretmen eğitimi açısından önemi/değeri yadsınamaz. Diğer taraftan, bu çalışmada yansıtılan duygu durumları sadece çalışmaya katılan sınıf öğretmenlerinin deneyimleri ve görev yerleriyle sınırlıdır; bulguları bütün sınıf öğretmenlerine genellemek bu çalışmanın sınırını aşan bir iddia olurdu. Bu nedenle, ülkemizin farklı yerlerinde görev yapan sınıf öğretmenleriyle gerçekleştirilecek başka çalışmaların “öğretmenlerin yaşadığı duygu durumlarının” daha bütüncül bir bakış açısıyla anlaşılmasına büyük katkısı olacaktır. Bu bağlamda, ayrıca, farklı branşlarda, öğretim kademelerinde veya kurumlarda görev yapan öğretmenlerle yürütülecek derinlikli çalışmalara da gereksinim vardır. Örneğin:

- Öğretmenlerin hissettikleri olumlu/olumsuz duyguların ne kadar süre ile devam ettiğine ve/veya neden zamanla azaldığına/arttığına yönelik derinlemesine çalışmalar gerçekleştirilebilir.
- Öğretmenlerin yaşadığı olaylar karşısında hissettikleri olumsuz duygularla başa çıkma yolları araştırılabilir.
- Öğretmenlerin mesleklerine başladıkları ilk yıl ile devam eden süreçte hissedilen olumlu duyguların değişerek yerini olumsuz duygulara bırakmasının (veya tam tersi olmasının) nedenlerini derinlemesine inceleyen çalışmalar gerçekleştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Akar, H. (2017). Durum çalışması. A. Saban & A. Ersoy (Ed.), *Eğitimde nitel araştırma desenleri* içinde (ss. 139-177). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Armağan, Y. & Gül, Ö. (2014). Varoşlarda öğretmen olmak. M. Sever & A. Aypay (Ed.), *Öğretmenlik hâlleri* içinde (ss. 355- 418). Ankara: Pegem Akademi.
- Bridge, B. (2003). *Duyguların eğitimi*. İstanbul: Beyaz.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cooper, R. K. & Sawaf, A. (1997). *Liderlikte duygusal zekâ* (Çev.: Z. B. Ayman & B. Sancar). İstanbul: Sistem.
- Çeçen, A. R. (2002). Duygular insan yaşamında neden vazgeçilmez ve önemlidir? *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(9), 164-170.
- Çiğdem, G. (2010). *Sınıf öğretmenliği adaylarının öğrenme stilleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Çolak, Y. (2017). *İlkokul ve ortaokullarda görev yapan yönetici ve öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Descartes, R. (2017). *Duygular ya da ruh halleri* (Çev.: Ç. Dürüşken). İstanbul: Alfa.

- Eş, Ü. (2010). *Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının ve öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenlerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Goleman, D. (2015). *Duygusal zekâ neden IQ'dan daha önemlidir?* (Çev.: B. Seçkin-Yüksel). İstanbul: Varlık.
- Goleman, D. (2016). *Sosyal zekâ: İnsan ilişkilerinin yeni bilimi* (Çev.: O. Çetin-Deniztekin). İstanbul: Varlık.
- Göloğlu-Demir, C. (2016). *Sınıf öğretmenlerinin mesleki görevlerine yönelik ders dışı zaman kullanımları ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının belirlenmesi*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güler, A. (2017). *Öğretmen ve öğrencilerde ortaya çıkan duyguların öğretmen-öğrenci ilişkilerine etkileri*. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Hangül, Ş. & Varol, N. (2014). Köyde öğretmensiniz, köyün her şeyisiniz! M. Sever & A. Aypay (Ed.), *Öğretmenlik hâlleri* içinde (ss. 265- 326). Ankara: Pegem Akademi.
- İlter, İ. (2009). *Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Kahveci, H. & Bayrak-Özmutlu, E. (2014). Eleştirel öğretmen olmak. M. Sever & A. Aypay (Ed.), *Öğretmenlik hâlleri* içinde (ss. 125-184). Ankara: Pegem Akademi.
- Karadaş, R. (2017). *Anadili Türkçe olmayan öğrencilerin bulunduğu sınıflarda okuma yazma öğretirken öğretmenlerin yaşadığı sorunlar ve bu sorunların giderilmesine yönelik çalışma önerileri (Ağrı ili Patnos ilçesi örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.
- Karasar, N. (1995). *Bilimsel araştırma yöntemi* (7. baskı). Ankara: 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık.
- Karataş, Z. & Yavuzer, Y. (2015). *Bireyi tanımda test dışı teknikler*. Ankara: Nobel.
- Pınar, Y. & Kubilay-Pınar, N. (2015). İlk dil edinim kuramlarında duygu ve duygulanım olgularının yeri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 12(2), 343-359.
- Tarhan, N. (2015). *Duyguların psikolojisi*. İstanbul: Timaş.
- Titrek, O. (2010). *IQ'dan EQ'ya: Duyguları zekice yönetme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Toktamışoğlu, M. (2003). *Aklın öteki sesi: Duygusal zekâyla başarı*. İstanbul: Kapital.
- Türk Dil Kurumu [TDK]. (2011). *Türkçe sözlük* (11. baskı). Ankara: TDK.
- Uluçınar, U. & Ay, Y. (2014). Ana dili farklı olan öğrencilere öğretmen olmak. M. Sever & A. Aypay (Ed.), *Öğretmenlik hâlleri* içinde (ss. 185-226). Ankara: Pegem Akademi.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yılmaz, K. & Tombak N. (2014). Gönülden öğretmenlik. M. Sever & A. Aypay (Ed.), *Öğretmenlik hâlleri* içinde (ss. 453-482). Ankara: Pegem Akademi.